

NAAR CASABLANCA

Een bewerking door **Jibbe Willems** van **Morag Fullartons** 'Casablanca, the gin joint cut.'

Bos – Matzer – 15 januari 2019

De woorden die de schrijver in de mond van de acteurs legt, hebben in principe niets te maken met de persoonlijke overtuigingen van de acteur in het echte leven. Toch realiseer ik me dat sommige acteurs er niet van houden hun eigen naam te gebruiken op het podium. Voor het leesbegrip houd ik nu eigennamen aan in de toneeltekst. Soms ook wanneer personages elkaar aanspreken. Mocht de acteur in kwestie daar moeite mee hebben, om welke reden dan ook, dan kan dat natuurlijk veranderd worden.

RICK	STEFAN
ILSA	JAMIE
RENAULT	GURKAN
SAM	TJEBBO
STRASSER	TJEBBO
LASZLO	MARIJN
UGARTE	MARIJN
ANNINA	CARMEN
JAN (HAAR MAN)	ZOALS HET UITKOMT
VROUWEN	CARMEN
MAN	GURKAN
MUZIEK / OBER / CROUPIER	DE MUZIKANT
DUITSER	ZOALS HET UITKOMT
NAZI'S	ZOALS HET UITKOMT
CAFÉGASTEN	ZOALS HET UITKOMT
FRANSE AGENT	ZOALS HET UITKOMT
OMROEPBERICHT	ZOALS HET UITKOMT

1.

Het is vijf minuten voor aanvang. De acteurs zijn zenuwachtig. Ze doen stemoefeningen, proberen te ontspannen, kijken nog een laatste keer hun rekwisieten na, checken of het kostuum goed zit, werken hun make-up of haar bij, rekken, strekken, maken sprongetjes, doen wat acteurs doen.

MARIJN   Vijf minuten voor aanvang!

SAM / TJEBBO   Tijd is vreemd.
Soms raast een jaar voorbij in een minuut,
dan weer duurt een seconde honderd dagen.

Tijd is een afspraak
waaraan de tijd zich zélf niet houdt.

Ik verlang soms.

Ik verlang soms terug naar analoge dagen
naar dagen in zwart-wit.

Niet omdat vroeger alles beter was,
maar omdat ik toen nog dromen kon
over een toekomst.

Verandert de wereld met de tijd?
Of veranderen alleen de namen,
woeden de oorlogen op andere continenten,
stromen de vluchtelingen enkel
een andere windrichting op,
blijft de toekomst altijd even ongewis?

Verschilt deze flatscreentijd in Ultra High Def
nou echt van de 35-millimeterdagen?

Of vergeten we soms alleen
dat mensen, waar dan ook,
wanneer dan ook,
altijd meer op elkaar lijken
dan van elkaar verschillen.

MARIJN   Wat doe je nou?

TJEBBO   Ik probeer wat nieuws uit.

MARIJN   Nieuwe teksten?

GURKAN   Waar is Stefan?

MARIJN   Op de première?

CARMEN   Nog niet gezien.

MARIJN   Dat hebben we toch niet afgesproken?

GURKAN   *gebaart dat hij sigaretten nodig heeft*

TJEBBO Je moet elke dag iets nieuws verzinnen, dat houd je scherp. Wat vinden jullie?

JAMIE Wat mij betreft doen we gewoon de film.

TJEBBO Van de tekst bedoel ik.

GURKAN Ik zou iets anders proberen.

TJEBBO Oh?

GURKAN 35-millimeterdagen? Beetje geforceerd.

CARMEN Kunnen we het niet gewoon bij het begin beginnen, zoals we het hadden?

TJEBBO Je moet de verbeelding aanzetten, niet koud de dialoog in maar je toeschouwer vervoeren.

CARMEN Naar Casablanca?

TJEBBO Ik bedoel, in vervoering brengen, maar ok, ja, kan ook. Naar Casablanca.

CARMEN *tot Marijn* Kan je me even dichtritsen?
Marijn negeert haar.

MARIJN Niemand anders problemen met grote veranderingen op de première?

GURKAN Ik hou er wel van. Beetje hier-en-nu-spelen.

MARIJN Oké, prima, niemand dus.

GURKAN Een beetje sjeu mag toch wel.

MARIJN Ja hoor, sjeu.

CARMEN Kan iemand me dichtritsen?

MARIJN Da's echt een toppertje, sjeu.
Gurkan probeert de rits dicht te ritsen. Gehannes.

SAM / TJEBBO Sommige cafés zijn gemaakt voor de schemer, weg van het daglicht, maar veilig voor de nacht

GURKAN Die rits zit vast.

SAM / TJEBBO een vluchthaven voor iedereen in de kantlijn, de marge waar het leven even
De rits scheurt open.

GURKAN Shit.

SAM / TJEBBO niet met zijn klauwen naar je graait.

GURKAN *tot Carmen* Volgens mij heb ik hem kapot gemaakt.

CARMEN   Shit!

Carmen trekt haar kostuum uit, kijkt of ze het kan repareren, lukt niet, ze moet snel een alternatief verzinnen, ze past koortsachtig andere kleren.

Stefan komt op, kijkt er met plezier naar.

SAM / TJEBBO   *Rick's Café Americain, het staat in neonletters
boven de spiegelende bar, is zo'n café.
Hier en daar hangen gordijnen van kleurrijke glazen kralen,
wanneer de muzikanten *pianissimo* spelen,
of de zanger *sotto voce* gaat, hoor je het getik en geritsel
van de haast onzichtbare gasten die binnenkomen
of vertrekken. Het licht is altijd indirect,
schijnt niet om te onthullen, maar om oneffenheden
te verbergen. In de schemer is alles minder scherp;
gezichten, schoonheid, wetten. De moraal.*

RICK / STEFAN   *Doet stemoefeningen.
Ha! Ha! Ha!
Hé! Hé! Hé!
tot Carmen, die een ander kostuum aan heeft
Staat je goed.*

Hij plopt een fles champagne open.

CARMEN   Hé!

STEFAN   Sorry, was per ongeluk.

CARMEN   Die zijn voor straks.

Stefan geeft Carmen een knipoog.

STEFAN   "Here's looking at you, kid."
*Hij probeert de zin verschillende keren uit,
steeds met een andere nadruk of intentie.*
"Here's looking at you, kid."
"Here's looking at you, kid."

CARMEN   De eerste.

MARIJN   Ga je het nu toch in het Engels doen?

STEFAN   Je moet iconen niet vertalen.

MARIJN   En waarom zou je je aan afspraken houden hè.

RICK / STEFAN   "Of all the gin joints
in all the towns
in all the world,
you had to walk into mine."

MARIJN   Is er nog meer veranderd?

TJEBBO   Dat merk je vanzelf.

MARIJN   Nou, het wordt één grote sjeu vanavond.
                                 cynisch Leuk.

Hij neemt een slok van Stefans champagne.

STEFAN   Ja toch!

RICK / STEFAN   Óf:
                                 “Of all the gin joints
                                 in all the towns
                                 in all the world,
                                 you had to walk into mine.”

CARMEN   De tweede.

STEFAN   Waarom?

CARMEN   Klonk oprechter.

STEFAN   Ik weet niet of ‘oprecht’
                                 wel bij mijn rol past.

MARIJN   *tegen Jamie* Ik vind echt niet dat we dit
                                 in het Engels moeten doen.

JAMIE   *tot Marijn* Ik snap sowieso niet
                                 waarom we dit doen.

MARIJN   Wat?

STEFAN   Die discussie gaan we niet meer voeren.

JAMIE   Die discussie hébben we nog helemaal niet gevoerd.

MARIJN   Staat dit ter discussie?

JAMIE   Alles staat ter discussie.

MARIJN   Tuurlijk, maakt het uit, op de première.

SAM / TJEBBO   Casablanca, 1941,
                                 een broeinest van...

STEFAN   We spelen Casablanca als echo naar de toekomst.

MARIJN   Ja, ga d’r op in.

                                 GURKAN   Hoeveel word jij hier eigenlijk voor betaald?

JAMIE   Dat snap ik dus niet, echo naar de toekomst.

                                 CARMEN   Stagevergoeding.

STEFAN   Een spiegel voor het heden dan.

                                 GURKAN   Dat is niet veel.

                                 CARMEN   Nee.

GURKAN *tot Tjebbo* En jij?

MARIJN En dan kies je Casablanca.

TJEBBO Heb jij mijn swastika gezien?

STEFAN Ja.

GURKAN Hoeveel krijg jij hiervoor?

JAMIE *tot Carmen* Hé, dat is mijn kostuum!

TJEBBO Gewoon.

CARMEN *tot Jamie* Echt?

GURKAN Gewoon?

STEFAN Ga maar na...

JAMIE *tot Carmen* Voor de flashback.

STEFAN *Stefan ziet het voor zich, schetst het plaatje.*
Casablanca...

CARMEN *tot Jamie* Shit!

Carmen kleedt zich weer uit, zoekt een ander kostuum.

STEFAN ...in oorlogstijd,

GURKAN Wat is gewoon?

STEFAN een stad waar Europese vluchtelingen
naartoe trekken, met gevaar voor eigen leven,

TJEBBO Gewoon.

STEFAN waar ze wachten,

GURKAN Zeg nou maar.

STEFAN wachten tot ze weg kunnen.

TJEBBO Ik vind geld een stom onderwerp.

STEFAN naar een prettig land

GURKAN Zo weinig dus.

STEFAN de Verenigde Staten bijvoorbeeld.

MARIJN Ha!

JAMIE Ik snap nog steeds wat je daarmee wil zeggen.

CARMEN Wat krijg jij eigenlijk?

GURKAN Dat durf ik niet meer te zeggen nu.

STEFAN Dat, voor de honderdste keer:
dat het nog geen zeventig jaar geleden is
dat wij degenen waren die moesten vluchten.

GURKAN Wij?

JAMIE Daar zit het publiek toch helemaal niet op te wachten?

STEFAN Ja, nou ja, wij Europeanen.

GURKAN Wij Europeanen.

CARMEN Ach. Ik ben allang blij
dat ik een klus heb.

JAMIE Ik zou liever een Shakespeare doen.

MARIJN Kunnen we best nog veranderen hoor,
het is pas de première.

Carmen heeft iets anders aangetrokken.

TJEBBO *Tot Carmen Te modern.*

CARMEN Shit.

Carmen trekt het kostuum uit.

MARIJN Jullie snappen toch wel dat we zo op moeten, hè?

JAMIE Waarom moet alles altijd actueel zijn?

STEFAN Ik wil het er niet meer over hebben.

Gurkan geeft Carmen een kostuum.

GURKAN Deze is leuk.

Carmen kleedt zich om.

CARMEN Denk je dat er recensenten zijn?

MARIJN Volgens mij is Casablanca gewoon een liefdesverhaal.

GURKAN Ik ben allang blij met gewoon publiek.

STEFAN Een liefdesverhaal.

CARMEN Zitten er wat mensen?

STEFAN Ja

GURKAN Volgens mij zit het vol.

STEFAN Misschien

MARIJN Premièrerepubliek.

STEFAN Ook

MARIJN Die komen voor de drank.

Carmen heeft zich omgekleed.

GURKAN Staat je goed.

CARMEN Niet te bloot?

MARIJN En de bitterballen.

Gurkan trekt zijn schouders op.

CARMEN Het gaat over het grijze gebied
tussen goed en kwaad,
een mijnenveld waar je nooit
zonder kleerscheuren door komt.

STEFAN Het gaat over liefde.

JAMIE *tot Carmen en Stefan*
Het is een pleidooi
voor hypocrisie en eigenliefde.

STEFAN Liefde en hypocrisie
sluiten elkaar niet uit.

TJEBBO Heeft iemand mijn swastika gezien?

JAMIE Is er ook ruimte voor de stem die zegt
dat er grenzen zitten aan liefdadigheid?

GURKAN Dat vind ik wel spannend, contrast.

STEFAN Ik begrijp niet precies wat je wil zeggen.

JAMIE Nou, misschien werd dat Casablanca van toen
wel overspoeld met Europese vluchtelingen,
voelden mensen zich onveilig,
hadden de mensen het gevoel
dat die Europeanen allemaal voordeeltjes kregen
waar die Marokkanen voor krom moesten liggen.

CARMEN Het moet ook een leuke voorstelling zijn hoor.

GURKAN Nou, ik snap wel wat Jamie zegt.

STEFAN Echt? *Jij?*

GURKAN Waarom zeg je dat zo?
Jij?

STEFAN Niks, laat maar.

MARIJN Oké, jongens, bijna aanvang.

TJEBBO *zoekt steeds koortsachtiger*
Mijn swastika?

Tjebbo realiseert zich dat hij een rekwisiet kwijt is.

CARMEN   Wat doen we eigenlijk met het roken?
GURKAN   Gewoon, lekker, roken.
MARIJN   Als er iets is waar je boze reacties van krijgt
dan is het roken op het podium.
GURKAN   Zo hebben we het toch gerepeteerd?
MARIJN   Én het mag niet.
JAMIE   Nee. Je mag niks meer tegenwoordig.

Een champagnekurk plopt.

                  STEFAN   Oeps.
JAMIE   Niet roken, niet drinken, geen vlees eten.
                  STEFAN   Sorry.
JAMIE   Je mag niet eens meer trots zijn
op je eigen tradities.
                  CARMEN   Die is voor straks.
JAMIE   Onze geschiedenis is fout
en onze toekomst is onzeker.
En dan? Wat blijft er dan nog over?
                  STEFAN   Ja, sorry. Ging per ongeluk.

Stefan neemt een slok.

JAMIE   Wie zijn we dan nog?
MARIJN   Eh... gaat het wel een beetje?
JAMIE   Ja. Laat maar.
STEFAN   Ja. Precies. Laat maar.
Zo. Ik ben er klaar voor.
TJEBBO   Jongens?
GURKAN   Ik ga gewoon roken.
TJEBBO   Eh...
MARIJN   Bijna aanvang.
CARMEN   Echt roken is hartstikke slecht voor je.
GURKAN   Léven is slecht voor je.
MARIJN   Is iedereen er klaar voor?
STEFAN   Yes!

TJEBBO   Wie heeft mijn hakenkruis gezien?

MARIJN   Zullen we dan?

TJEBBO   Nee eerst m'n hakenkruis!

JAMIE   Ja, laten we het maar doen dan.

STEFAN   Ik ben er klaar voor!

Er plopt weer een fles champagne open.

STEFAN   Sorry!

TJEBBO   Scheisse scheisse scheisse!

STEFAN   *Zangoefening, toonladdertje*
Oh oh oh oh oh oh ooohh
Of all the gin joints...

TJEBBO   M'n hakenkruis!

CARMEN   Toitoitoi hè.

STEFAN   Aanvang!

TJEBBO   Scheisse scheisse scheisse!

Licht uit, spots aan.

SAM / TJEBBO   Casablanca, het jaar 1941.
Een mensenleven terug,
in een oorlog waarvan wij hopen
dat het de laatste wereldoorlog was.

Een tijd die we ons alleen nog
in zwart-wit herinneren;
beelden die hun kleur verloren
zodra ze werden vastgelegd.

Maar wie erbij was, herinnert zich
het harde blauw dat uit de lucht spatte,
het felle groen van wat zich
aan het rode zand ontworstelde,
het licht dat ongenadig was, behalve
tegen het tweede borreluur,
als de late namiddag zijn tong
uitstak naar de avond
en de wereld in gouden vlammen vatte.

MARIJN   Ach, hij heeft er een monoloog van gemaakt.

SAM / TJEBBO   Ja. Heet. Fel. Vol geur en kleur.
Dit is Casablanca, in door
Vichy-Frankrijk bezet Marokko.

Een broeiest van corruptie,
deze zweterige wachtkamer
van de oorlog waar, wie Europa
wil ontvluchten, zijn dagen slijt.

Op deze schroeiplek, alleen
de naam al doet je tanden
knarsen van het zand,
kunnen sommige gelukszoekers
- dankzij mazzel, geld of invloed -
een doorreis pas bemachtigen
die ze via neutraal Portugal
in vrijheid brengt: Amerika.

Maar wie armer is of pech heeft
- sommige vluchtelingen zijn alles
kwijt geraakt om hier te komen -
wie niks heeft dan de hoop op
beter leven, niks dan zijn dromen
en een lege maag, niks dan
zijn doorzettingsvermogen,
die moet wachten. Wachten. Wachten.

RENAULT / GURKAN Heil Hitler.

Renault / Gurkan geeft Tjebbo / Strasser zijn hakenkruis.

STRASSER / TJEBBO Heil Hitler.

RENAULT / GURKAN Kapitein Renault, hoofdinspecteur,
aangenaam kennis te maken.

STRASSER / TJEBBO Dank u.

RENAULT / GURKAN Welkom in Casablanca.
Heeft u een goede reis gehad?

STRASSER / TJEBBO Ik zeg altijd: onder *der Rhein*
begint Afrika, maar om er nu
daadwerkelijk te zijn, ja, dat is wel
unheimlich. Je hoeft maar een paar
tinten van de Ariërs verwijderd te zijn
en de chaos kriebelt al onder de huid,
nietwaar?

RENAULT / GURKAN Is het u hier wellicht een beetje
heet onder de voeten, majoor?

STRASSER / TJEBBO Och. Als Duitser moet ik bestand zijn
tegen een waaier aan klimaten. Onze
laarzen gaan van Rusland tot de Sahara.
Of refereerde u niet aan het weer,
kapitein Renault?

RENAULT / GURKAN   Waar anders aan, mijn beste?

STRASSER / TJEBBO   De twee Duitse koeriers die in de trein uit Algerije zijn vermoord, zij hadden doorreispassen bij zich. Heeft u al stappen ondernomen?

RENAULT / GURKAN   Uiteraard, wij nemen deze zaak hoog op. We hebben naast de gebruikelijke verdachten ook de ongebruikelijke verdachten opgepakt. De dader is een bekende van de politie.

STRASSER / TJEBBO   In hechtenis, neem ik aan.

RENAULT / GURKAN   Oh, daar is geen haast bij.

Renault haalt zijn pakje rookwaar tevoorschijn, biedt Strasser een sigaret aan.

STRASSER / TJEBBO   Dank u, net als de Führer rook ik niet.

RENAULT / GURKAN   De dader zit vanavond in Ricks *Café Americain*. Daar zit iedereen die de schemer een warm hart toedraagt.

STRASSER / TJEBBO   U zegt het mooi, maar ik hoor liever resultaat dan poëzie.

Renault / Gurkan wil zijn sigaret aansteken, Tjebbo / Strasser pakt de sigaret af, verpulvert deze.

STRASSER / TJEBBO   Ik zou het op prijs stellen als hier niet wordt gerookt.

RENAULT / GURKAN   Jawohl, Herr Major.

Renault klikt met zijn hakken, af. Tjebbo transformeert van Strasser in Sam.

SAM / TJEBBO   Ook in grijze zones is de vrede altijd wankel, en woekert het onheil door de ether.

Maar laat de stilte toch niet zinderen.

Laat mij, Sam, de zwarte pianist...

MARIJN   Ha!

SAM / TJEBBO   ...u meevoeren naar Ricks café. Hier, onder dekking van de nacht, mogen geheimen onder hun steen vandaan kruipen, zich uitrekken, zich behaaglijk nestelen in hart of schoot.

MARIJN   *tegen Carmen* Tjebbo speelt een zwarte man én een nazi. Echt super postmodern.

JAMIE   Bezuinigingen hè.
Dan krijg je dubbelrollen.

MARIJN Hadden we meer stagiaires aan moeten nemen.

JAMIE Je moet niet bezuinigen op kwaliteit.

CARMEN Hé.

JAMIE Dat is niet persoonlijk hoor.

CARMEN Jij speelt toch ook een verzetsheld én een mensenhandelaar?

MARIJN Dat is anders.

CARMEN Hoe anders?

MARIJN Dat snap je toch wel?

CARMEN Nee, ik geloof niet dat...

JAMIE Even focus op de scène, oké jongens?

Sam / Tjebbo begint te spelen.

SAM / TJEBBO Het is vol, vanavond. Het is altijd vol.
Wie iets te vieren heeft, drinkt.
Wie iets vergeten wil, drinkt.
Wie wacht, drinkt. In Casablanca
is er altijd reden om te drinken.

Iedereen in Ricks café
is op zoek naar iets
om de holte in de borstkas
mee te dempen.

Het menselijke wrakhout en jutgoed
dat hier is aangespoeld, bestaat
uit alle gezindten, hier drinken
- aan dezelfde tafel soms –
de ontheemde en de uitgewekene,
de nazi en de collaborateur,
de émigré en de migrant, waarbij
geld het enige verschil
tussen die laatste twee is.

Hier zoemen de verlangens, knisperen de levers,
en in de achterkamertjes, toegankelijk alleen
voor wie Rick toegang heeft verleend,
raast het rouletteballetje door het geprepareerde wiel.

RICK / STEFAN Geprepareerd? Leugens,
verliezers zien overal complot.
Vraag het een winnaar,
die zal zweren dat ik eerlijk ben.

RENAULT / GURKAN Zeker. De politie heeft geen onrechtmatigheden kunnen constateren in het casinogedeelte van *Ricks Café Americain*.

RICK / STEFAN Daarbij win je vaak.

RENAULT / GURKAN Altijd.

RICK / STEFAN Altijd.

RENAULT / GURKAN Rick Blaine is een eerlijk man.

RICK / STEFAN Niet overdrijven Louis.

RENAULT / GURKAN Goed. Zo eerlijk als mogelijk is in een stad als Casablanca.

DUITSER Aufmachen! Jetzt! Lass mich rein!

Rick, die tegen zichzelf schaakt, schudt zijn hoofd.

DUITSER *Ich weiss dat er hier gegokt wird!
Hoe dürfen Sie mich die Tür te wijzen!*

RICK / STEFAN *Ich weiss helemaal niets.*

DUITSER *Ich bin welkom in alle casino's
von Honolulu bis Parijs,
als u denkt das ich mich de Zugang
ontzeggen lass tot zo'n achterafzaaltje
haben Sie het deerlijk mis!*

RICK / STEFAN Deerlijk nog wel.

DUITSER *Wissen Sie wel wie ich bin!*

De Duitser geeft hem zijn visitekaartje.

RICK / STEFAN Ik heb werkelijk geen idee.

DUITSER *Ich bin een ganz grote,
in het horecawezen.
In Berlin alleen al
besitz ich dreizehn restaurants!*

RICK / STEFAN Kosher?

DUITSER *Was?*

RICK / STEFAN Mijn afwasser bezat veertien restaurants.
Allemaal kosher.
Ik dacht: misschien kent u elkaar.

DUITSER *Was sagen sie nou?
Was denken sie wel!*

Rick verscheurt het visitekaartje van de Duitser.

RICK / STEFAN U bent welkom uw geld uit te geven aan de bar.

DUITSER *Das ist schandalig!*

RICK / STEFAN Niet zo schandalig als uw accent.

DUITSER *Ich soll die Autoritäten op de hoogte brengen!*

RICK / STEFAN Doet u dat.

RENAULT / GURKAN Oui. Doet u dat.

De Duitser gaat woedend af.

STEFAN Leuk feitje: wist je dat 'here's looking at you kid' eigenlijk niet in het script stond?

CARMEN Nee.

STEFAN Dat zei Bogard steeds tegen Bergman toen hij haar leerde pokeren tussen de opnames door.

CARMEN Brrr. Het is toch eigenlijk raar, dat je dat tegen een volwassen vrouw zegt. *Kid.*

STEFAN Ja, vind je, *baby?*

Ugarte verschijnt, een kruiperig maar gluisperig mannetje. Hij is nerveus.

UGARTE / MARIJN Hi, hey, eh, sorry, Rick, mag ik, eh, zou ik binnen mogen komen?

Rick knikt.

UGARTE / MARIJN Weet je, Rick, als ik je zo bezig zie met die lastige klant, zou ik zeggen dat je dit al je leven lang doet.

RICK / STEFAN Waarom denk je van niet dan?

UGARTE / MARIJN Je bent toch niet je hele leven kroegbaas geweest of wel?

RICK / STEFAN Wat is daar mis mee?

UGARTE / MARIJN Niks, natuurlijk, niks, sorry, ik dacht alleen, met jouw verleden...

RICK / STEFAN Wat weet jij van mijn verleden?

UGARTE / MARIJN Niks, ik bedoel, gaat me niks aan, soms gaat mijn verbeelding met me op de loop, snap je?

RICK / STEFAN Nee snap ik niet. Wil ik ook niet snappen.

Rick maakt aanstalten te gaan.

- UGARTE / MARIJN   Wacht even. Ik...
- RICK / STEFAN   Wat?
- UGARTE / MARIJN   Wat vreselijk wat er gebeurd is, hè,
met die twee Duitse koeriers,
heb je het gehoord?
- RICK / STEFAN   Ze hebben mazzel. Tot gisteren
waren het twee grijze ambtenaartjes,
vanaf vandaag zijn het gevallen helden
van *das Dritte Reich*.
- UGARTE / MARIJN   Ja, ja, als jij het zegt, ja. Zeg.
Mag ik je wat te drinken aanbieden alsjeblieft?
- RICK / STEFAN   Nee.
- UGARTE / MARIJN   Ach ja dat is ook zo,
jij drinkt nooit met klanten.
Jij veracht mij, of niet?
- RICK / STEFAN   Daar heb ik nooit zo over nagedacht,
maar waarschijnlijk wel, ja.
- UGARTE / MARIJN   Waarom toch? Heb je iets
tegen mijn werkzaamheden?
- Denk eens aan al die arme vluchtelingen,
die zouden nergens heen kunnen,
met hun rug tegen de muur,
wachtend op de kogel of de cel,
als ik er niet was, als ik ze niet hielp
dan zouden ze al tot ontbinding
zijn overgegaan. Wil je dat dan?
- RICK / STEFAN   Ik wil niets.
- UGARTE / MARIJN   Er zal altijd oorlog zijn. Honger. Geweld.
En mensen die daarvoor vluchten.
En dat snap ik. Ik help ze.
- RICK / STEFAN   Uit de goedheid van je hart.
- UGARTE / MARIJN   Ja, zeker, uit de goedheid
van mijn hart. En uit de honger
van mijn portemonneetje.
- RICK / STEFAN   Je portemonneetje moet ook eten.
- UGARTE / MARIJN   Ik heb monden te voeden.
Nou ja, eentje, mijn eigen.
Maar is dat minderwaardig?

RICK / STEFAN   Dat zeg ik niet.

UGARTE / MARIJN   En denk eens aan al die levens op drift,
verscheurde families, ouders
die hun kinderen wanhopig missen,
dat is niet mijn schuld, of denk je dat ik
die vluchtelingenstroom veroorzaak?

RICK / STEFAN   Ik denk niks.

UGARTE / MARIJN   Ik voorzie in een behoefte.
Als ik het niet doe, doet een ander het.
En ik ben goedkoop. Ik vraag de helft
van wat de anderen rekenen. De helft.
En dan vind je mij een parasiet?

RICK / STEFAN   Ik heb niks tegen parasieten,
ik heb iets tegen schijnheiligen.

Ugarde haalt een envelop uit zijn jasje tevoorschijn.

UGARTE / MARIJN   Moet je zien, Rick, weet je
wat dit is? Ik durf te wedden
dat je zoiets nog nooit hebt gezien.
Twee doorreispassen. Kijk eens
naar die handtekening.

RICK / STEFAN   Zozo. Is die echt?

UGARTE / MARIJN   Zou ik iets vervalsen? Ja,
dat zou ik. Maar het hoeft niet.
De handtekening is echt.
De passen zijn echt. Hiermee
kom je zonder tegenstand
of lastige vragen overal langs.
Deze passen zijn hun gewicht
in goud waard.

RICK / STEFAN   Zoveel wegen ze niet.

UGARTE / MARIJN   Je snapt wat ik bedoel. Vanavond
verkoop ik ze, voor een klein fortuin,
dan is het dag dag Casablanca,
kan ik hier eindelijk weg. Weet je,
Rick, ik heb veel vrienden in de stad,
maar juist omdat jij me veracht,
ben je de enige die ik vertrouw.
Wil je ze alsjeblieft even voor mij
in bewaring houden?

RICK / STEFAN   Hoe lang?

UGARTE / MARIJN   Uurtje? Iets langer misschien?

Rick pakt de envelop.

RICK / STEFAN   Niet veel langer.
Ik wil ze hier niet de hele nacht.

UGARTE / MARIJN   Dank je. Ik wist dat ik op je kon rekenen.
Ik verwacht mijn klanten elk moment.
Oh! Dit wordt een geweldige nacht, Rick.
Ik ga mijn geluk beproeven op je roulette.

RICK / STEFAN   Doe dat.

Ugarte wil vertrekken.

RICK / STEFAN   Nog een dingetje, Ugarte.
Ik hoorde dat die Duitse koeriers...

UGARTE / MARIJN   De Helden van het Vaderland.

RICK / STEFAN   Die ja. Het gerucht gaat
dat zij die passen bij zich droegen.

Ugarte geeft eventjes geen antwoord.

UGARTE / MARIJN   Hm. Grappig. Dat gerucht
heb ik ook gehoord.
Arme drommels.

Ugarte glimlacht vreemd. Even stilte tussen hem en Rick. Ugarte af

De acteurs rommelen met rekwisieten, toi's, kostuums.

2.

Het geluid van een vliegtuig dat overvliegt. Rick kijkt naar de lucht.

RENAULT / GURKAN   Het vliegtuig naar Lissabon.
Zou je daar in willen zitten?

RICK / STEFAN   Hoezo? Wat is er in Lissabon?

RENAULT / GURKAN   De overstap naar Amerika.

Rick geeft geen antwoord. Hij kijkt niet vrolijk.

RENAULT / GURKAN   Ik heb me vaak afgevraagd
waarom je niet gewoon teruggaat.

RICK / STEFAN   Naar mijn eigen land?

RENAULT / GURKAN   Naar Amerika. Ja. Heb je het
collectegeld van de kerk gejat?
Heb je de vrouw van een senator verleid?
Ik denk, maar dat is omdat ik
een romantische ziel ben,
dat je iemand hebt vermoord.

RICK / STEFAN   Een combinatie van die drie, ja.

RENAULT / GURKAN   En waarom ben je in godsnaam
(als die zich nog durft te vertonen)
in Casablanca terecht gekomen?

RICK / STEFAN   Ik had begrepen dat het water hier
goed voor de gezondheid was.

RENAULT / GURKAN   Water? Welk water?
We zitten in de woestijn!

RICK / STEFAN   Ik ben verkeerd voorgelicht.

RENAULT / GURKAN   Dit land moet ooit vol water zijn geweest,
kolkende zeeën, golven vol prehistorische vissen
met woeste witte schuimkoppen, voor alles droog viel,
verstofte, vol liep met murw gebeukte lucht
en voetstappen van ter dood veroordeelden.

Mijn excuses, Rick, als ik te lang
zonder vrouwelijk gezelschap zit
wil ik wel eens last krijgen van poëzie.

RICK / STEFAN   Daar zou ik mee naar een dokter gaan.

RENAULT / GURKAN   Ik vertrouw dokters niet. Het zijn beulen.

RICK / STEFAN   Beulen zijn zeer effectief tegen ziekte.

RENAULT / GURKAN   À propos, Rick, het zal er hier straks wellicht wat ruig aan toe gaan.

RICK / STEFAN   Ah, jij zorgt vanavond voor entertainment?

RENAULT / GURKAN   In zekere zin. We gaan een arrestatie verrichten.

Rick reageert verveeld.

RICK / STEFAN   Oh ja? Alweer?

RENAULT / GURKAN   Dit is geen ordinaire arrestatie, nee nee, het gaat hier om een moordenaar.

Er valt een kleine reactie te zien in Ricks ogen. Renault merkt het op.

RENAULT / GURKAN   Als je overweegt hem te waarschuwen: laat het gaan. Hij kan ons toch niet ontsnappen.

RICK / STEFAN   Ik steek m'n nek voor niemand uit.

RENAULT / GURKAN   Dat is een verstandige bedrijfsvoering. Enfin. Er is hooggeëerd publiek vanavond. Majoor Strasser van 't *Reich*. Die arrestatie is vooral een showtje voor hem. Om de efficiëntie van het plaatselijke politieapparaat te demonstreren.

RICK / STEFAN   Juist ja. En wat doet die Strasser hier? Die is vast niet alleen voor jouw toneelstukje uit Berlijn over komen vliegen.

RENAULT / GURKAN   Misschien niet. Misschien is er iemand op weg naar Amerika in Casablanca terecht gekomen. Iemand die een klein fortuin kan betalen aan wie hem van de juiste reisdocumenten voorziet.

RICK / STEFAN   O ja? Wie is die iemand?

RENAULT / GURKAN   Victor Laszlo.

RICK / STEFAN   Zo. Victor Laszlo.

RENAULT / GURKAN   Rick, dit is de eerste keer dat ik zie dat je onder de indruk bent.

RICK / STEFAN   De halve wereld is onder de indruk van hem.

RENAULT / GURKAN   Het is van het grootste belang dat Laszlo Amerika niet bereikt. Hij blijft in Casablanca.

RICK / STEFAN   Ik ben benieuwd hoe hij het gaat doen.

RENAULT / GURKAN   Wat gaat doen?

RICK / STEFAN   Ontsnappen.

RENAULT / GURKAN   Ik zeg je net...

RICK / STEFAN   Hij is uit een concentratiekamp ontsnapt.
Hij is aan de nazi's ontsnapt
die hem half Europa over hebben gejaagd.
Denk je nou echt dat jij hem tegen kan houden?

RENAULT / GURKAN   Casablanca is eindstation.
Geen doorreis pas voor hem.

Hij kijkt Rick indringend aan.

RENAULT / GURKAN   Begrijp je?

RICK / STEFAN   Louis, je denkt toch niet
dat ik die man ga helpen?
Ik heb wel wat beters te doen.

RENAULT / GURKAN   Ik ken je dossier, Rick.

RICK / STEFAN   Lijkt me weinig enerverend leesvoer.

RENAULT / GURKAN   Toch wel. Staan grappige dingen in.
Wist jij dat je in 1935 wapens
Ethiopië binnen hebt gesmokkeld?

RICK / STEFAN   Staat me vaag iets van bij.

RENAULT / GURKAN   En dat je in 1936 in Spanje
tegen de fascistten hebt gevochten?

RICK / STEFAN   Een man moet ergens de kost mee verdienen.

Rick haalt een pakje sigaretten tevoorschijn. Geeft Renault er een, en zichzelf.

RENAULT / GURKAN   Dat snap ik maar al te goed.

RICK / STEFAN   Je kan niet te kieskeurig zijn.

Ze staan op het punt de sigaretten aan te steken. Tjebbo / Strasser pakt de sigaret af, verpulvert deze.

RENAULT / GURKAN   Ach, de voorstelling gaat beginnen.

Een aantal nazi's op, ze kijken rond, op zoek naar Ugarte. Renault wijst hem met een hoofdbeweging aan.

MARIJN / UGARTE   Rick?

RICK / STEFAN   Sam, muziek alsjeblieft.

Sam / Tjebbo begint te spelen.

Tijdens de volgende dialoog wordt op de achtergrond Ugarte met geweld door nazi's overmeesterd en gearresteerd, dat gaat er niet vriendelijk aan toe. Tamelijk onaangenaam zelfs. Hij wordt onprettig, pijnlijk en langdurig in elkaar geslagen. Ugarte kijkt in zijn wanhoop naar Rick, maar deze negeert de commotie, neemt nog een slok en denkt na over zijn schaakprobleem.

3.

STEFAN Leuk feitje. Wist je dat Dooley Wilson, de acteur die Sam speelt in de film, helemaal geen piano kon spelen?

MARIJN Grappig, want Sam is eigenlijk ook helemaal niet blank.

STEFAN Wit heet dat nu.

TJEBBO Ik ben colourblind gecast.

MARIJN Volgens mij gaat colourblind casten maar één kant op.

TJEBBO Hij speelt toch ook niet alleen Midden-Oosterse personages?

GURKAN Ik ben niet Midden-Oosters.

STEFAN Nee, je bent gewoon Nederlands, natuurlijk.

GURKAN Ik ben niet gewoon Nederlands.
Ik ben West-Fries.

MARIJN Toch is dat anders.

TJEBBO Volgens mij niet, zolang ik me niet schmink.

MARIJN Het kan me verder niks schelen hoor,
maar met jouw kleur
of ik bedoel eigenlijk met jouw gebrek aan kleur
ontken je wel een essentieel onderdeel
van het personage Sam.

TJEBBO Hou eens op zeg, het is geen Othello.

GURKAN Dus jij mag geen Othello spelen, maar wel Sam?

MARIJN Nou, kijk, historisch gezien,
en verder heb ik er niet zo'n mening over,
ontken je door Sam wit te wassen
wél de historische hiërarchie tussen Rick en Sam
die terugvoert tot het slavernijverleden.

JAMIE O dus nu zijn we racisten?

MARIJN Het kan me verder vrij weinig schelen hoor.

STEFAN Maar we hebben Gurkan toch,
en Carmen?

GURKAN Pardon?

CARMEN Mag ik hier even buiten blijven?

STEFAN En een Syrische muzikant?

MUZIKANT Voor de subsidie ja.

STEFAN   Ik bedoel, we zijn toch niet
                              exclusief white privilege hier?
                              tegen Carmen
                              Wat vind jij er nou van?

CARMEN   Ik hoef niet overal politiek van te maken.

STEFAN   Maar juist jij vindt er toch wel wat van?

CARMEN   Juist ik?
                              Ja, ik vind er wat van.
                              Is mijn mening dan doorslaggevend?

STEFAN   Wel heel belangrijk.

CARMEN   Fijn.
                              Nou, dit vind ik:
                              Er is heel veel shit, ok?
                              Er is heel veel shit die ik belachelijk vind.
                              Of waar ik boos van word.
                              Of gewoon moe.
                              Maar als ik om elke shit die ik belachelijk vind
                              alles stop moet zetten
                              kom ik ook geen stap meer verder.

                              Dat kan je opportunistisch vinden,
                              dat kan je realistisch vinden,
                              dat kan je van alles vinden
                              maar eerlijk gezegd
                              maakt het mij niet zoveel uit wat je ervan vindt.

TJEBBO   Maar mag ik Sam spelen?

CARMEN   Wat doe je als ik nee zeg?

TJEBBO   Ik...

CARMEN   Vraag het me dan niet.

STEFAN   Goed.
                              Zullen we maar door?
                              We gaan door.

Ugarte wordt afgevoerd.

RICK / STEFAN   Muziek!

Sam / Tjebbo speelt, terwijl een schoonmaakploeg het bloed weg probeert te poetsen.

SAM / TJEBBO   De avond vordert en het hart
                              dat bij schemering nog zwaar was
                              drijft nu haast gewichtloos in de borstkas,
                              drijft nu op de druppels drank
                              die het verdriet op afstand houden.

ILSA / JAMIE Is het hier?

LASZLO / MARIJN Het zou hier moeten zijn.

SAM / TJEBBO Een echtpaar dat, aan het gegroefd gelaat te zien, samen zowel het goede als het slechte heeft doorstaan, maar nog altijd knap is, jeugdig zelfs, stapt Ricks café binnen. Alert. Nuchter nog, dat moet haast wel, vers van de boot, de oorlog ligt als een stoflaag op hun huid.

LASZLO / MARIJN Ik zie niemand die op de beschrijving van Ugarte lijkt.

ILSA / JAMIE Ik heb hier geen goed gevoel over Victor.

LASZLO / MARIJN Hij heeft de papieren. Ik kijk even rond, misschien zit hij ergens anders. Wacht hier.

Laszlo gaat rondkijken. Ilsa kijkt naar Sam, Sam kijkt weg. Renault komt binnen.

RENAULT / GURKAN U moet mevrouw Ilsa Lund zijn. Aangenaam, neem ik aan.

ILSA / JAMIE En u bent?

RENAULT / GURKAN Ik ben de sater die op zaternacht zijn glim in salvo's naar u lacht.

ILSA / JAMIE Hm.

RENAULT / GURKAN Er is mij ter ore gekomen dat u de mooiste vrouw zou zijn die ooit voet heeft gezet in Casablanca.

ILSA / JAMIE En?

RENAULT / GURKAN Een schandalige understatement. Ik ben Capitain Renault. *At your service.*

ILSA / JAMIE U bent te vriendelijk, Capitain.

RENAULT / GURKAN Daar zijn de meningen over verdeeld.

ILSA / JAMIE Die jongen, achter de piano, die komt me bekend voor.

RENAULT / GURKAN Sam?
Die is met Rick meegekomen uit Parijs.

ILSA / JAMIE Rick?
Wie is Rick?

RENAULT / GURKAN Nou, mevrouw, dit is Rick's café en Rick is, nou ja...

ILSA / JAMIE Is wat?

RENAULT / GURKAN   Hij is het soort man dat,
zou ik een vrouw zijn en
de knappe Capitain Renault was niet in de buurt,
dan was Rick de man
waar ik verliefd op zou worden.
Maar ik ben natuurlijk geen vrouw,
dat is wel duidelijk,
dus ik ben het niet. Verliefd. Op Rick.
Nu goed, ik ben aan het bazelen, ik eh,
ik ga mezelf eens aan uw man voorstellen.

Renault gaat weg. Ilsa komt bij Sam staan.

ILSA / JAMIE   Hallo Sam.

SAM / TJEBO   Hallo Ilsa.
Ik had nooit gedacht
jou ooit weer te zien.

ILSA / JAMIE   Het is een tijd geleden.

SAM / TJEBO   Een hele tijd.
Veel gebeurd, sindsdien.

ILSA / JAMIE   Waar is Rick?

SAM / TJEBO   Naar huis.

ILSA / JAMIE   Vroeger kon je beter liegen Sam.

SAM / TJEBO   Laat hem met rust, Ilsa,
jij brengt hem ongeluk.

ILSA / JAMIE   Speel ons liedje eens,
om het af te leren.

SAM / TJEBO   Ik weet niet waar je het over hebt.

ILSA / JAMIE   Dat weet je best,
alsjeblieft,
doe het voor mij.

SAM / TJEBO   Ik weet niet meer hoe het gaat.

ILSA / JAMIE   Dan zing ik het voor je.

Ilsa zingt As Time Goes By.

ILSA / JAMIE   Nu jij, Sam.

Sam zingt As Time Goes By. Rick verschijnt. Boos. De muziek stopt.

RICK / STEFAN   Ik wil dat hier niet horen Sam,
dat weet je!

Hij ziet Ilsa, Rick en Ilsa kijken elkaar aan.

ILSA / JAMIE Rick...

Victor Laszlo verschijnt.

ILSA / JAMIE Rick, dit is Victor Laszlo.

RICK / STEFAN Ah?

ILSA / JAMIE Mijn echtgenoot.

RICK / STEFAN Ah.

LASZLO / MARIJN Hoe maakt u het?

RICK / STEFAN Ja. Ja. En u?
Aangenaam.

LASZLO / MARIJN U heeft hier een erg interessant café.
Mijn complimenten.

RICK / STEFAN Ja. Ook. Mijn complimenten.

LASZLO / MARIJN Waarvoor?

RICK / STEFAN Uw werk.

LASZLO / MARIJN Dank u.
Ik doe mijn best.

RICK / STEFAN We doen allemaal ons best,
maar u doet echt iets.

LASZLO / MARIJN Kennen jullie elkaar?

RICK / STEFAN Ja.
Van vroeger.
Wanneer was de laatste keer
dat we elkaar zagen?

ILSA / JAMIE Op de dag dat de Duitsers
Parijs binnen stampten.

RICK / STEFAN Zo'n dag vergeet je niet snel.

ILSA / JAMIE Zeker niet.

RICK / STEFAN Ik herinner me alles nog,
ieder detail.
De Duitsers droegen grijs,
jij blauw.

ILSA / JAMIE Ik heb die jurk nog steeds.
Die draag ik weer op de dag
dat de Duitsers zijn verdwenen.

Laszlo strijkt een lucifer af en wil een sigaret aansteken. Tjebbo / Sam pakt de sigaret af.

LASZLO / MARIJN   Aangenaam u te ontmoeten,
nu, als u het ons toestaat,
wij hebben een afspraak.

RICK / STEFAN   Natuurlijk.

Laszlo en Ilsa vertrekken.

4.

SAM / TJEBBO Later die nacht, als zelfs
de motten aan de bar
het fladderen moe zijn
zit Rick alleen in zijn café
en drinkt hij, drinkt hij, drinkt hij,
maar niet elke scherpe rand
laat zich met drank polijsten.

RICK / STEFAN Sam, als het december negentien eenenveertig is
in Casablanca, hoe laat is het dan in New York?

SAM / TJEBBO Ik heb geen idee,
mijn horloge is al een hele tijd kapot.
Er is zand in gekomen.

RICK / STEFAN Die liggen te pitten, in New York,
allemaal daar in Amerika,
iedereen in slaap gesukkeld,
en waarom niet? Wat kunnen wij ze schelen,
in verre hete landen onder de evenaar.

SAM / TJEBBO Het geeft niks
de tijd blijft toch verstrijken.

RICK / STEFAN Van alle cafés in alle steden ter wereld,
komt ze die van mij binnen banjeren.
Spelen, Sam, je weet welk nummer.

SAM / TJEBBO Ik heb geen idee.

RICK / STEFAN Je hebt het voor haar gespeeld.
Dan kan je het ook voor mij spelen.

SAM / TJEBBO Ik weet niet meer hoe het gaat geloof ik.

RICK / STEFAN Als zij het kan hebben,
dan ik ook. Spelen!

SAM / TJEBBO Ja baas.

Hij begint te spelen.

5.

Het kantoor van Strasser.

- LASZLO / MARIJN U wilde mij spreken?
- STRASSER / TJEBBO Ja, meneer Laszlo, dank u dat u op zo'n korte termijn langs kon komen. Wilt u iets drinken? Koffie? Thee.
- LASZLO / MARIJN Nee dank u.
- STRASSER / TJEBBO Een sigaret, misschien?
- LASZLO / MARIJN Ik probeer te stoppen.
- STRASSER / TJEBBO Heel verstandig, het is rotzooi. Met elke trek ademt u de dood in.
- LASZLO / MARIJN U zal het weten.
- STRASSER / TJEBBO Hm. Het lijkt of u mij graag als belichaming van het kwaad ziet. Maar ik ben het kwaad niet, meneer Laszlo. Ik ben niets meer dan een ambtenaar, het is niet persoonlijk.
- LASZLO / MARIJN Het kwaad vermomt zich vaak als doodgewone zaken, de grootste ratten dragen een vacht van grijze muis.
- STRASSER / TJEBBO Ik hoor dat u het wel persoonlijk opvat.
- LASZLO / MARIJN Hoe kan ik anders?
- STRASSER / TJEBBO U bent een gevangene van het Derde Rijk, meneer Laszlo. Een ontsnapte gevangene, weliswaar, maar desalniettemin veroordeeld en voortvluchtig.
- LASZLO / MARIJN Uw rechtsstaat is de mijne niet.
- STRASSER / TJEBBO Waarvan akte. Maar het moet me toch van het hart, Victor. Mag ik Victor zeggen?
- LASZLO / MARIJN Nee.
- STRASSER / TJEBBO Af en toe, meneer Laszlo, dienen de kaarten eens goed geschud te worden, af en toe moet de bezem erdoor en moeten we de rommel opruimen.

Want als we jullie je gang laten gaan
valt Europa binnen de kortste keren ten prooi aan anarchie.

LASZLO / MARIJN Uw vrede zal een gewelddadige zijn
die alleen met wapens vol te houden is.

STRASSER / TJEBO Wij zijn een beschaafd volk,
dat zijn wij altijd geweest:
al eeuwen een baken van licht
in een duister Europa.

LASZLO / MARIJN En in slechts enkele jaren
weet u eeuwen beschaving
ongedaan te maken.

STRASSER / TJEBO Ach dat zal wel loslopen.
Of bedoelt u de joodse 'beschaving'?
Voor zover je van beschaving kan spreken,
dan ja, die maken we ongedaan,
maar dat is niet per se iets waar ik trots op ben.

LASZLO / MARIJN Af en toe moet de bezem erdoor.

STRASSER / TJEBO Juist. U snapt het.
Bent u een jood?

LASZLO / MARIJN Of ik een jood ben? Doet het ertoe wat ik ben?
Misschien ben ik wel niks, atheïst, communist, moslim.
Doet het ertoe waar ik vandaan kom, of waar ik heen ga?
Misschien ben ik wel mens.

STRASSER / TJEBO Waar u heen gaat, ja, dat doet er zeker toe.
Het is mijn taak ervoor te zorgen
dat u helemaal nergens heen gaat.

LASZLO / MARIJN Of u daarin slaagt is natuurlijk
nogal twijfelachtig.

STRASSER / TJEBO Denkt u? Nee hoor.
Ieder uitreisvisum dient voorzien te zijn
van de handtekening van Capitain Renault,
de kans dat u zulk een document bemachtigt
acht ik verwaarloosbaar.

LASZLO / MARIJN In dat geval hoop ik
dat ik Casablanca snel leer waarderen.

Laszlo wil vertrekken.

STRASSER / TJEBO U hoeft zich niet te haasten.
Tijd genoeg van Casablanca te genieten.
Al ben ik ook bereid u
onder voorwaarden
naar Lissabon te laten vertrekken.

LASZLO / MARIJN   Onder voorwaarden.

STRASSER / TJEBBO   U weet wie de leiders zijn
van het ondergrondse verzet.
In Parijs, in Praag, in Brussel,
in Amsterdam, in Oslo,
in Belgrado, in Athene.

LASZLO / MARIJN   Zelfs in Berlijn.

STRASSER / TJEBBO   Kijk eens aan. Prachtig.
Welnu, mocht u de namen
en verblijfplaatsen van deze individuen,
van deze staatsondermijners,
van deze terroristen,
voor mij op willen schrijven,
dan krijgt u vandaag nog
uw uitreisdocumenten.

LASZLO / MARIJN   U heeft hun namen niet
uit mij weten te trekken
in het concentratiekamp,
waar u wat overtuigender methoden
tot uw beschikking had,
waarom denkt u
dat ik nu wel bereid ben
mijn medestrijders te verraden?

STRASSER / TJEBBO   In het zicht van de vrijheid
worden principes soms wat elastischer.
Dat zal niemand u kwalijk nemen.
Vooral uw echtgenote niet.
Een mooie vrouw, overigens.
Heeft zij het naar haar zin,
hier, in de hitte van Casablanca?

LASZLO / MARIJN   Met mijn vrouw gaat het goed, dank u.
Stilte.

STRASSER / TJEBBO   Dus u gaat niet op mijn aanbod in?
Laszlo staat op, wil vertrekken.

STRASSER / TJEBBO   À propos, was u gisteravond
op zoek naar iemand?
Naar ene Ugarte?

LASZLO / MARIJN   Die zou ik graag willen spreken.

STRASSER / TJEBBO   De heer Ugarte is spijtig genoeg verhinderd,
hij is nogal dood snapt u.
Loodvergiftiging, waarschijnlijk,

de omstandigheden zijn nogal mistig.
Een heel akelige toestand,
Het lijkt wel of de wereld
steeds onveiliger wordt.

LASZLO / MARIJN Goedendag, *Herr* Strasser.

STRASSER / TJEBBO Goedendag, *pane* Laszlo,
geniet van uw verblijf.

Laszlo af.

JAMIE Hij heeft wel een punt.

STEFAN Neem jij het nou op voor een nazi?

JAMIE Nee, ik reageer op de inhoud.
Af en toe moet de bezem erdoor.

STEFAN Wat wil je nou zeggen?

JAMIE Ik? Ik wil niks zeggen.
Ga maar door.

STEFAN De grenzen dicht en de bezem erdoor.

JAMIE Zoiets, misschien, als gedachte, ja.

STEFAN Hek eromheen en er een gezellig
Hollands roombank reservaat van maken.

JAMIE Jezus.

STEFAN Doodeng.

JAMIE Dat zeg ik toch niet?

STEFAN Maar je denkt het wel.

JAMIE Ja, nou, zullen we door?

STEFAN Jij staat echt aan de foute kant van de geschiedenis.

JAMIE Ja. En jij staat aan de foute kant van de toekomst.

STEFAN Eng mens.

JAMIE Oké, zullen we dan nu onze scène spelen.

STEFAN Goed.

JAMIE Prima.

STEFAN Fijn.

6.

- RICK / STEFAN   Waarom ben je naar Casablanca gekomen?
D'r zijn genoeg andere plekken op de wereld.
- ILSA / JAMIE   Ik was niet gekomen als ik had geweten
dat jij hier zou zijn. Geloof me, Rick, het is waar.
- RICK / STEFAN   Grappig om je stem te horen. Je klinkt
nog precies hetzelfde. Nog precies zo
als toen je zei: "Rick, mijn liefste,
ik volg je overal naartoe, wij stappen samen
in de trein en blijven altijd in beweging."
- ILSA / JAMIE   Ik snap hoe je je voelt.
- RICK / STEFAN   Ja? Snap je dat? Hoe ik mij voel?
Hoe voel ik mij? Nou? Precies.
Hoe lang waren wij samen, in Parijs?
- ILSA / JAMIE   Ik heb het niet bijgehouden.
- RICK / STEFAN   Nou, ik anders wel.
Ik herinner me elke dag.
Het was gezellig, toch?
Verliefd in Frankrijk,
dat is toch mooi?
- ILSA / JAMIE   Het was een bijzondere tijd.
- RICK / STEFAN   Vooral de laatste dag.
Zie het nog zo voor me.
Een kerel, in de regen,
alleen op het perron.
- ILSA / JAMIE   Het regende niet, die dag.
- RICK / STEFAN   Dit is mijn herinnering, Ilsa.
- ILSA / JAMIE   Ok.
- RICK / STEFAN   De man heeft een beetje een
vreemde uitdrukking op zijn gezicht.
Misschien omdat zijn ingewanden
er zojuist zijn uitgetrokken.

Rick neemt een slok.

- RICK / STEFAN   Wie zal het zeggen.
- ILSA / JAMIE   Het is nooit mijn bedoeling –
- RICK / STEFAN   Nee. Dat is het nooit.

Ilsa wijst naar de fles drank.

ILSA / JAMIE   Hoeveel heb je daarvan gehad?

RICK / STEFAN   Nog lang niet genoeg.

ILSA / JAMIE   Maat houden was nooit je sterkste kant.

RICK / STEFAN   Heb je dat liever,
een man die maat houdt?

ILSA / JAMIE   De wereld is groter dan Parijs,
mijn leven langer dan de dagen dat wij samen waren,
perfectie bestaat alleen in herinneringen
die lang genoeg gepolijst zijn
zodat er geen scherp randje meer aan zit
om jezelf aan open te halen.

RICK / STEFAN   Vertel eens, voor wie heb je me verlaten?
Voor die verzetsheld van je,
of waren er nog anderen?

ILSA / JAMIE   Rick...

RICK / STEFAN   Een reeks naamloze kerels
om je bed warm te houden.

ILSA / JAMIE   Zo kan ik niet met je praten.

RICK / STEFAN   Nee, jij bent discreet.

ILSA / JAMIE   Ik had niet moeten komen.

RICK / STEFAN   Ha!

Ilsa vertrekt. Rick schenkt nog eens in. Hij drinkt. Muziek.

7.

Ricks Café Americain.

SAM / TIEBBO   Het is dag. Nacht. Schemer.
Wellicht staan we buiten de tijd,
niemand die het weet.
De klokken zijn gesmolten,
de tijd is gestold en wij,
onder onze stolp, wij drinken.

MAN / GURKAN   L'chaim!

RICK / STEFAN   L'chaim.

De man slaat zijn borrel in één keer achterover. Rick ook.

MAN / GURKAN   Nog.

Rick schenkt in.

RICK / STEFAN   Van het huis.

MAN / GURKAN   Ik heb geld.

RICK / STEFAN   Het is goed,
van het huis.

MAN / GURKAN   Beledig me niet!
Ik betaal!
Wat denk je wel?
Omdat ik een jood ben zeker!

RICK / STEFAN   Prima, ik zet het op de rekening.

MAN / GURKAN   L'chaim!

RICK / STEFAN   L'chaim.

Rick loopt verder.

MAN / GURKAN   Laat de fles maar staan.

Rick laat de fles staan. De man blijft zichzelf bijschenken.

Een vrouw, jong, spreekt Rick aan.

ANNINA / CARMEN   Meneer Rick?
Mag ik u even spreken?

RICK / STEFAN   Hoe kom jij hier binnen?
Wij schenken niet aan minderjarigen.

ANNINA / CARMEN   Capitain Renault heeft me meegenomen.

RICK / STEFAN   Natuurlijk heeft hij dat.

ANNINA / CARMEN   Mijn man is er ook.

RICK / STEFAN   Oh ja? Wat progressief van Renault.

ANNINA / CARMEN   Meneer Rick, wat voor soort man is Capitain Renault?
Is hij te vertrouwen?

RICK / STEFAN   Zeg, wacht even, van wie moet je dat vragen?

ANNINA / CARMEN   Van hem.

RICK / STEFAN   Dat dacht ik al.
Waar is je man?

ANNINA / CARMEN   Bij de roulette.
Hij probeert genoeg te winnen voor uitreisvisa.
Maar dat gaat niet zo goed.

RICK / STEFAN   Hoe lang zijn jullie getrouwd?

ANNINA / CARMEN   Acht weken. We komen uit Bulgarije.
Het gaat daar heel slecht, meneer.
Dus Jan en ik, we willen niet
dat onze kinderen in zo'n land opgroeien.

RICK / STEFAN   Dus jullie willen naar Amerika.

ANNINA / CARMEN   Ja, maar we hebben niet veel geld.
Het was veel duurder hier te komen dan we dachten.
En Capitain Renault zag ons, en hij was zo aardig,
hij zegt dat hij aan uitreisvisa kan komen,
maar we hebben geen geld.

RICK / STEFAN   Weet hij dat?

ANNINA / CARMEN   Ja.

RICK / STEFAN   En hij wil je nog steeds visa geven?

ANNINA / CARMEN   Ja, meneer.

RICK / STEFAN   En nu wil je weten...

ANNINA / CARMEN   Of hij zijn beloftes nakomt.

RICK / STEFAN   Altijd.

ANNINA *bezorgd*   Oh, meneer, u bent een man,
als iemand heel veel van u hield,
zoveel dat uw geluk het enige was
dat ze in heel de wereld verlangde,
zou u dan, als ze iets vreselijks deed
om u gelukkig te maken,
zou u haar dan kunnen vergeven?

RICK / STEFAN   Niemand heeft ooit zoveel van me gehouden.

ANNINA / CARMEN   En als hij er nooit achter zou komen,
als het meisje het vreselijks
in haar hart opgesloten hield?
Dan zou het goed zijn, toch?

RICK / STEFAN   Moet ik je advies geven?
Ga terug naar Bulgarije.

ANNINA / CARMEN   Als u toch eens wist hoeveel het voor ons betekent
om Europa te verlaten, om naar Amerika te gaan!
Maar Jan mag hier nooit achter komen.
Ik ben geestelijk zoveel ouder dan hij.

RICK / STEFAN   Ja, nou ja, iedereen in Casablanca heeft problemen.
Misschien komen jullie er wel uit.
Nog een prettige avond, mevrouw.

Annina blijft verslagen zitten, Rick loopt naar de croupier, waar Jan staat te gokken.

CROUPIER   Gaat u nog inzetten, meneer?

JAN   Nee, nee, ik denk het niet.

RICK / STEFAN   Heb je tweeëntwintig al geprobeerd?

Jan kijkt Rick aan, in verwarring.

RICK / STEFAN   Tweeëntwintig, zei ik.

De croupier draait aan het wiel.

CROUPIER   *Faites vos jeux.*

Jan legt zijn fiches op 22. Het wiel draait. Niemand zegt iets.

CROUPIER   Tweeëntwintig. Zwart.
Het is uw geluksdag meneer.

RICK / STEFAN   Haal je geld en kom niet terug.

MAN / GURKAN   L'chaim!

RICK / STEFAN   Heeft u misschien genoeg gedronken?

MAN / GURKAN   Nooit!

Ik ben hier over zee gekomen,
bijna verzopen! Ik heb gezworen
nooit meer water aan te raken.

Geen druppel!

Liever een dronken vluchteling
dan een verdronken vluchteling.

RICK / STEFAN   Uiteindelijk is er geen verschil.

MAN / GURKAN   Ik heb er nog lang over gedaan.
Maar ik heb het gered!
Hier ben ik! In veiligheid!
Nou ja, veiligheid is betrekkelijk,
overal waar je komt
duiken die zwijnen op.

Hij heft zijn glas naar Strasser aan de andere kant van de bar.

MAN / GURKAN   Prosit!

STRASSER / TJEBBO   Prosit!

MAN / GURKAN   Het is vreemd, vind ik, heel vreemd,
dat iemand die aan de doodskoppen
en de bliksemschichten is ontvlucht, ik,
aan jullie!, aan jullie doodskampen
en willekeurige executies is ontsnapt,
met smeergeld, met geluk, met verraad,
oh ik heb smerige dingen moeten doen
om hier te komen, maar hé, ik ben er,
ik heb het gered, of niet?

RICK / STEFAN   U leeft.

MAN / GURKAN   Amper, maar daar gaat het niet om,
wat ben ik aan het zeggen, ja,
dat het vreemd is om als je
door een rivier van bloed bent gewaad,
dat je als je eindelijk aan de overkant,
dat je als je het gered hebt – dat je dan
om je dan dood te drinken, maar
ik zal je eens wat zeggen, want
zolang je aan het rennen bent
moet je vooruit kijken, zolang je vlucht
kijk je niet achterom en als je dan
op een plek komt
waar je even adem kan halen
dat je dan, en waarom?,
ik kén de Torah toch,
ik wéét toch van Lot en zijn vrouw?,
dat je dan omkijkt
en Sodom ziet branden,
de vernietiging ziet
de vernietiging die je dacht te ontsnappen
maar die je heeft aangetast
een woekerende tumor
elke dode is een uitzaaiing
je dochters opgeknoopt
verkracht en opgeknoopt en
niet per se in die volgorde en

dat je waar je dan ook heen gaat
dat je dat nooit meer
ach laat mij maar lullen
laat mij maar lach liever om mij
lach! ik ben een verwarde man
ik moet blij zijn, blij,
ik kan l'chaim zeggen
ik mag l'chaim zeggen
tot ik niet meer kan
l'chaim! L'chaim! L'chaim!
Op het leven!
Op het leven!
Op het leven!

De man drinkt.

STRASSER / TJEBBO   Prosit.
Met zulke joden
heb je geen kamp meer nodig.

MAN / GURKAN   L'chaim!

De man raakt buiten bewustzijn. Laszlo komt binnen.

LASZLO / MARIJN   Meneer Blaine, Rick,
ik vroeg me af,
zou ik u even kunnen spreken?
Ik wil je wat vragen.

RICK / STEFAN   Vraag maar.

LASZLO / MARIJN   Ik zou je liever onder vier ogen willen spreken.

RICK / STEFAN   We gaan wel naar mijn kantoor.

Rick en Laszlo gaan naar het kantoor van Rick.

RICK / STEFAN   Let niet op de rommel.

LASZLO / MARIJN   Na mijn vorige verblijf
ben ik heel wat gewend.

RICK / STEFAN   Ja? Zijn die kampen niet aangeharkt?
Ik dacht dat de Duitsers zo *ordentlich* waren.

LASZLO / MARIJN   Het viel mij ook reuze tegen.

RICK / STEFAN   Vertel, wat kan ik voor je doen.
Laat me raden: je zoekt
een leuk meisje voor d'r bij.

LASZLO / MARIJN   Ik heb de eer om onderdeel te zijn
van een belangrijke ondergrondse beweging.

RICK / STEFAN   Dat zijn mollen ook.

LASZLO / MARIJN Je kan je misschien voorstellen hoe belangrijk het is voor het verzet, voor het leven van duizenden, tienduizenden mensen, als ik, in vrijheid, New York bereik om mijn werk voort te zetten.

RICK / STEFAN Mijn voorstellingsvermogen is beperkt. En politiek is ook nooit zo mijn ding geweest. Ik ben barman in een provinciestadje.

LASZLO / MARIJN Als ik mijn vrienden in de beweging mag geloven is dat valse bescheidenheid.

RICK / STEFAN Ik ben niet verantwoordelijk voor geruchten.

LASZLO / MARIJN Hardnekkige geruchten. Indrukwekkend ook. Je hebt wapens Ethiopië binnengesmokkeld, je hebt tegen de fascisten in Spanje gevochten.

RICK / STEFAN Als jij het zegt.

LASZLO / MARIJN Vreemd toch, vind je niet, dat jij altijd aan de kant staat van de onderliggende partij.

RICK / STEFAN Heel vreemd. Ik zal wel ongeluk brengen.

LASZLO / MARIJN Geluk is een onrechtvaardig concept.

RICK / STEFAN Heeft me ook klauwen met geld gekost, die hobby. Maar ja, ben nooit echt goed geweest in zaken.

LASZLO / MARIJN Ik geef je honderdduizend Franc voor die uitreisvisa.

RICK / STEFAN Nee dank je.

LASZLO / MARIJN Tweehonderdduizend.

RICK / STEFAN Je kan er een miljoen van maken. Drie. Het blijft nee.

LASZLO / MARIJN Als het niet om het geld gaat, en je geen moreel bezwaar hebt tegen mijn strijd, wat is dan de reden om mij niet te helpen?

RICK / STEFAN Dat mag je aan je vrouw vragen.

LASZLO / MARIJN Mijn vrouw?

Laszlo kijkt Rick verrast aan. Dan horen we, in het café, hoe een groep nazi's het Horst Wessellied aanheft. Laszlo stapt uit het kantoor, Strasser staat luidkeels tussen de andere Duitsers te zingen.

STRASSER / TIEBBO Die Fahne hoch! Die Reihen fest geschlossen!
SA marschert mit ruhig festem Schritt.

Kam'raden, die Rotfront und Reaktion erschossen,
Marschier'n im Geist in unser'n Reihen mit.

Laszlo kijkt naar Sam¹.

LASZLO / MARIJN   Speel de Marseillaise. Spelen!

Rick knikt naar Sam en deze begint de Marseillaise te spelen. Lászlo staat op en zingt. Dit kan een grootse scène zijn, zoals in de film, waarbij twee groepen tegenover elkaar staan waarbij de Marseillaise wint, maar het kan ook een krachtmeting zijn tussen twee mannen, een muzikaal gevecht tussen twee ideologieën, misschien zelfs iets breekbaars tegenover iets vernietigends.

LASZLO / MARIJN   Allons enfants de la Patrie,
le jour de gloire est arrivé!
Contre nous de la tyrannie
L'étendard sanglant est levé.

Entendez-vous dans les campagnes
Mugir ces féroces soldats?
Ils viennent jusque dans vos bras
Égorger vos fils, vos compagnes!

STRASSER / TJEBBO   Die Straße frei den braunen Bataillonen.

Die Straße frei dem Sturmabteilungsmann!
Es schau'n auf's Hakenkreuz voll Hoffnung schon Millionen.
Der Tag für Freiheit und für Brot bricht an.

LASZLO / MARIJN   Aux armes, citoyens, Formez vos bataillons.
Marchons! Marchons! Qu'un sang impur Abreuve nos sillons

In het origineel 'wint' de Marseillaise hier. Maar het valt te overwegen of hier de overwinning minder uitgesproken uitvalt. Het grijze gebied is misschien interessanter dan het makkelijke scoren.

LASZLO / MARIJN   Vive la France! Vive la democracie!

STRASSER / TJEBBO   Zo is het wel weer genoeg.

RICK / STEFAN   Ze zingen maar een liedje, dat is alles.

STRASSER / TJEBBO   U biedt hier een podium aan een terrorist.

LASZLO / MARIJN   Ik laat mij niet tegenhouden door uw grenzen, uw wetten, uw tralies, nee,
zelfs niet door het prikkeldraad van uw concentratiekampen,
Ik verzet mij, ja, maakt dat mij tot terrorist?

STRASSER / TJEBBO   Ja.

LASZLO / MARIJN   Goed. Dan ben ik een terrorist. Vrijheid bestaat niet zolang u bestaat.
Dit eindigt met een kogel. Tussen uw ogen. En anders in mijn rug.

---

¹ Hier komen we bij de interessante situatie dat Tjebbo, als dubbelrolspeler zowel Strasser als Sam bedienend, tegelijkertijd aan twee kanten van het spectrum moet staan en tegelijkertijd twee volksliederen moet spelen. Dit is wellicht niet op te lossen en moeten we iets anders verzinnen, maar aan de andere kant kan dit juist een interessante of zelfs virtueuze speelsituatie zijn.

STRASSER / TJEBBO Dat kan geregeld worden. Meneer Blaine,
ik eis dat u dit etablissement onmiddellijk sluit.

RICK / STEFAN Maar iedereen hier heeft het nog zo naar zijn zin.

STRASSER / TJEBBO Iets te veel, naar mijn smaak.
Renault!

Gurkan, als Renault, komt op.

RENAULT / GURKAN Herr Sturmbannführer Strasser!
Wat kan ik voor u doen.

STRASSER / TJEBBO U dient dit broeinest onmiddellijk te sluiten.

RENAULT / GURKAN Daar heb ik geen enkele reden voor.
Op welke gronden?

STRASSER / TJEBBO Verzin maar iets!

Strasser af.

RENAULT / GURKAN *tot Rick*
Meneer Blaine, wat een vreselijke,
vreselijke toestand, abject, infaam,
het is een enorme schok voor mij, enorm,
dat u hier illegale gokactiviteiten toestaat.

Uw café is tot nader order gesloten.

Een ober overhandigt Renault een stapel bankbiljetten.

OBER Capitain Renault,
uw roulettewinst van vanavond.

RENAULT / GURKAN Iedereen eruit. Uit uit uit!

Renault blaast op zijn fluitje.

Licht uit. We horen de Marseillaise in mineur.

De pauzebordjes gaan branden.

GURKAN Pauze. Mooi. Effe een sigaretje.

STEFAN *tegen Jamie*
Iedereen eruit. Dat spreekt jou wel aan zeker.

JAMIE Niet iedereen, maar ja,
wat mij betreft zijn sommige mensen niet welkom.

STEFAN En zo begint het.

JAMIE Wat?

STEFAN Genocide.

JAMIE Jij overdrijft gelijk altijd alles,
Ik bedoel alleen:
Wie vlucht voor een oorlog is welkom,
maar als die oorlog voorbij is,
ja, dan moet je terug. Dat is toch niet zo raar?

STEFAN Ik vind dat harteloos.

JAMIE Oké.

STEFAN Fascistisch.

JAMIE Jij gooit iedereen op één hoop,
de echte vluchtelingen én de gelukszoekers.

STEFAN Iedereen zoekt geluk!

JAMIE Ik neem niemand kwalijk dat hij geluk zoekt,
maar neem het mij dan niet kwalijk
dat ik mijn geluk probeer te beschermen.

STEFAN Ik zou in hun situatie hetzelfde doen.

JAMIE Ik ook!
Maar daar gaat het helemaal niet om!
Het gaat erom dat dit niet houdbaar is!
Voor ons niet én voor hun niet.

STEFAN Jij bent cynisch, wreed en egoïstisch.

JAMIE En ik vind jou naïef. Als we niet streng zijn,
rechtvaardig, maar streng, dan redden we het niet.
Anderen helpen is mooi, maar toch niet
als het ten koste gaat van onszelf?

STEFAN Jij moet je bek houden.

JAMIE Oh pardon?

GURKAN Ja, jeetje, Stefan.

STEFAN En jij ook, Turk.

CARMEN O...kee...

STEFAN Wat weet jij nou?
Is dit jouw manier van assimileren?
Lekker rechts met de Hollander meeschreeuwen?

CARMEN Jezus.

STEFAN Ik bedoel het allemaal alleen maar goed!
Ik bedoel het allemaal godverdomme alleen maar goed!
Ik weet het gewoon even allemaal niet meer!

JAMIE Ja, dat krijg je ervan, verwarde mannen.

STEFAN Ik ben geen verwarde man!

JAMIE Ja het zal wel.

STEFAN Ik wil alleen maar

MARIJN De pauze is voorbij.

STEFAN Shit.

MARIJN We moeten op.

JAMIE Ja.

MARIJN Kom op.

JAMIE Ik kom al.

8.

Ilsa, zenuwachtig, wacht tot Laszlo terugkomt met, hopelijk, de visa.

Tijdens deze scène verbijt Stefan zich. Hij baalt. Hij maalt. Hij kan zich niet concentreren.

ILSA / JAMIE Victor, ik maak me zorgen,
wat zei Rick, heeft hij de visa?

LASZLO / MARIJN Hij is niet van plan ze te verkopen.

ILSA / JAMIE *nerveus*
Waarom niet?

LASZLO / MARIJN Dat moest ik jou vragen.

ILSA / JAMIE Mij?

LASZLO / MARIJN Ja. Dat mag je aan je vrouw vragen, zei hij.

Gespannen stilte.

LASZLO / MARIJN Ilsa, ik...
Toen ik vast zat, in het kamp,
was je toen...
Voelde je je eenzaam, in Parijs?

ILSA / JAMIE Ja. Victor. Vreselijk.

LASZLO / MARIJN Ik ken dat gevoel.
Dat soort eenzaamheid.

Stilte.

LASZLO / MARIJN Ik hou vreselijk veel van je.

ILSA / JAMIE Ja. Dat weet ik.

Stilte.

ILSA / JAMIE Victor, wat er ook gebeurt,
of gebeurd is, of, wat er ook,
je moet geloven dat ik,
ik bedoel...

LASZLO / MARIJN Stil maar. Ik geloof je.

Hij kust haar.

LASZLO / MARIJN En nu moet ik gaan.

ILSA / JAMIE Wat? Waarheen?

LASZLO / MARIJN Ik heb een bijeenkomst.

ILSA / JAMIE Van het verzet?
Ga niet, Victor,

alsjeblieft,
ik heb een vreselijk voorgevoel.

LASZLO / MARIJN   Ik heb geen keus, lieverd,
het is belangrijk.

Hij vertrekt.

ILSA / JAMIE   Victor.

Hij draait zich om.

ILSA / JAMIE   Wees voorzichtig.

Hij verdwijnt. Zij wacht even, gaat dan naar het kantoor van Rick. Ze wacht in het donker.

9.

ILSA / JAMIE Rick. Ik moet je spreken.

STEFAN Het spijt me.

ILSA / JAMIE Wat?

STEFAN Ik bedoel, goed, ok, ja, ik...

ILSA / JAMIE Dat is je tekst niet.

STEFAN Ik ben ook wel eens bang, ja?

ILSA / JAMIE Alsjeblieft, Rick,
ik heb die visa nodig.
Wat wil je ervoor hebben?

STEFAN Deze nieuwe wereld jaagt mij ook wel eens angst aan. Ja.

JAMIE Moet dit nu?

STEFAN *negeert haar.*

Is dat zo erg?

Ja, dat vind ik heel erg.

JAMIE Ok, ja dus.

STEFAN Dat had ik nooit zo, vroeger, maar nu,
sinds ik kinderen heb, wel.

Sinds ik kinderen heb, denk ik steeds vaker
dat ik liever te beschermd dan te onveilig ben.

Maar dat wil ik helemaal niet denken,
ik ben een kunstenaar, ik ben links!
Ik heb een goede mening! Dé goede mening!

Maar het gaat wel om mijn kinderen,
dus ik ben óók een beetje hypocriet.

Een beetje heel erg dus dan goed ja misschien.

Ik heb...

Ik heb kippen gekocht voor de tweede verjaardag van mijn zontje.
Ik heb nu twee katten, twee kinderen en drie kippen. En een vrouw.

Dat zijn ácht levens.

Acht zielen om me bezorgd over te maken.

Dat is best veel.

Ik ben de laatste tijd zo bang geworden.

Gek hè? Dat had ik nooit. Ik had altijd zin in de toekomst,
omdat alles nog vol beloften en mogelijkheden zat,
maar nu zie ik steeds meer beren op de weg.

Met klauwen. En bloed om de bek. En bomgordels.

Ik zou zo graag willen dat mijn kinderen een beetje in een fijne wereld terecht komen. Vooral als ik er niet meer ben, als ik ze niet meer kan beschermen.

Heb je gelezen dat de NAVO weer hoofdkwartieren bouwt in Oost-Europa om de Russische dreiging het hoofd te bieden?

Wat is het? Negentien tachtig?

En ik zou het nog niet eens zo erg vinden als ik sterf, als in ruil daarvoor mijn kinderen maar kunnen leven zonder bang te zijn voor weet ik veel, een nucleaire paddenstoelenwolk die vanuit Zuid-Oost Azië onze kant op drijft of aanslagen in Europa of enger nog, erger nog, je nieuwe buurman die je vrouw verkracht.

Maar dat wil ik niet hardop zeggen.

Ik wilde deze voorstelling juist maken om te laten zien dat het nog geen zeventig jaar geleden is dat wij in diezelfde positie zaten!

En ik weet ook wel dat dat niet zo werkt, zo van grenzen dicht en dan zijn we veilig, maar mijn angst is geen rationeel wezen.

Ik heb altijd gedacht dat ik tijdens mijn leven geen oorlog zou meemaken, niet van dichtbij, maar ik heb het laatste jaar steeds meer het idee dat dat nog best een mogelijkheid kan worden. Oorlog. Alles escaleert.

Ik dacht dat ik optimistischer zou worden van het vaderschap, maar ik maak me alleen maar meer zorgen.

Ik weet niet wat ik voor mijn kinderen kan doen, echt kan doen, om het beter te maken, de wereld, om een beetje een goede wereld achter te laten.

Dat is te groot voor mij alleen.

Dus ik doe wat ik doe.

En dat is een beetje toneelspelen.

Ik maak een voorstelling.

En daarna ga ik weer door.

Want theater maken, dat is wat ik kan.

Beter dan vechten. Of actievoeren.

Of een land besturen.

En misschien maakt toneel
de wereld een klein beetje beter maken.

En misschien als ik maar hard genoeg roep
dat we de wereld beter moeten maken
dat ik me dan een beetje minder schuldig voel
over dat kleine fascistje dat in me zit.

Want het grootste gevaar is onverschilligheid, toch?

He nou dit wou ik allemaal helemaal niet...

Stilte.

JAMIE Oké. Goed. Het is goed.

STEFAN Ik...

JAMIE Het is goed.

STEFAN Ik wil alleen maar...

JAMIE Ja.

Zullen we het nu gewoon afspelen?

STEFAN Ja.

ILSA / JAMIE Rick. Ik moet je spreken.

RICK / STEFAN *begint aarzelend, komt er steeds meer in*
Verstoppertje in het donker.
Zijn we weer in Parijs?

ILSA / JAMIE Alsjeblieft, Rick,
ik heb die visa nodig.
Wat wil je ervoor hebben?

RICK / STEFAN Dit heb ik al met je man besproken.

ILSA / JAMIE Niet alle ruilhandel is financieel.

RICK / STEFAN Ik ben niet geïnteresseerd.

ILSA / JAMIE Jij weet waar hij voor vecht.
Jij gelooft in hetzelfde.

RICK / STEFAN Ik vecht nergens meer voor
en het enige waar ik in geloof
dat ben ik zelf. En dat ook maar nauwelijks.

ILSA / JAMIE Alsjeblieft, Rick, doe het voor mij.
We hielden toch van elkaar?
Als die herinnering iets voor je betekent...

RICK / STEFAN Als jij denkt dat je met Parijs
je onderhandelingspositie verstevigt
heb je het flink mis.

ILSA / JAMIE Er staat zoveel op het spel, zoveel dat groter is dan jij, dan ik, dan wij allemaal. En het enige waar jij aan kan denken, is dat gekwetste zieltje van je.

RICK / STEFAN Ja, dit is inderdaad een veel betere tactiek.

ILSA / JAMIE Je bent een lafaard.

Ze breekt.

ILSA / JAMIE Oh, Rick, alsjeblieft, Victor gaat hier dood als je ons niet helpt.

RICK / STEFAN Is dat dan zo erg? Ik ga dood in Casablanca. Prima plek om te sterven.

Hij pakt een sigaret.

RICK / STEFAN Als dat alles was...

Hij kijkt weer op, Ilsa heeft hem onder schot.

ILSA / JAMIE Je geeft me geen keus. Ik wil die visa.

Een moment kijkt Rick vol bewondering naar Ilsa.

RICK / STEFAN Neh.

ILSA / JAMIE Ik vraag het nog één keer, geef me die visa.

RICK / STEFAN Als Victor en het verzet zo belangrijk voor je zijn, goed, prima, ga je gang, schiet maar.

Je doet me er een plezier mee.

Rick loopt naar haar toe, hij reikt naar haar, ze laat het pistool zakken.

ILSA / JAMIE Rick... Ik heb zo hard geprobeerd je te ontlopen. Ik dacht dat ik je nooit van mijn leven meer zou zien. Dat je uit mijn leven was verdwenen.

RICK / STEFAN Had je dat zo graag gewild?

ILSA / JAMIE Jij weet niet wat ik heb meegemaakt. Hoe veel ik van je hield. Hoe veel ik nog steeds van je hou.

Ze valt in zijn armen. Omhelzen elkaar. Lichten dimmen. Muziek. As Time Goes By.

SAM / TJEBBO   Misschien dat een wereld in brand
                                 ook harten sneller op doet vlammen,
                                 of is dat mijn romantische inborst?

                                 Misschien bestaat de romantiek enkel achteraf,
                                 verwarren we de doodsangst en de trauma's
                                 met een soortgelijk gevoel: liefde. Net zo
                                 onbetrouwbaar, snijdend en verwoestend
                                 maar met een veel beter imago.

                                 Ik ben bevooroordeeld, misschien,
                                 ik zag mijn vriend veranderen,
                                 zijn pantser van onverschilligheid,
                                 hard als staal, werd aluminiumfolie,
                                 kreukbaar, door vrouwenhand tot prop te drukken
                                 slechts geschikt om bederfelijke waar
                                 enkele dagen te behoeden voor de rot.

                                 Maar rot is onontkoombaar.

Flashback naar Parijs.

RICK / STEFAN   Wie ben jij echt?
                                 En wie was jij hiervoor?
                                 Wat deed je en wat dacht je?

ILSA / JAMIE   Dat is lang geleden, voorbij,
                                 vraag het me niet.

Stilte.

ILSA / JAMIE   Waar denk je aan?

RICK / STEFAN   Ik vroeg me af, waarom...
                                 waarom ik?

ILSA / JAMIE   Er was iemand anders.
                                 Maar die is dood.

RICK / STEFAN   De nazi's?

Stilte.

RICK / STEFAN   Ze zullen Parijs binnenkort binnenvallen.

ILSA / JAMIE   Het is niet meer veilig voor jou.
                                 Je moet hier weg.

RICK / STEFAN   Nee, wij moeten hier weg.
                                 De trein naar Marseille vertrekt om vijf uur.
                                 Ik kom je om half vijf bij je hotel halen.

ILSA / JAMIE   Nee, ik moet...
Ik moet eerst nog iets doen.
Ik zie je op het station.

RICK / STEFAN   Dat is goed. En wat denk je,
zullen we trouwen als we daar zijn?

ILSA / JAMIE   Zo ver kan ik niet vooruit kijken.

RICK / STEFAN   Nee, dat is ook zo. We vragen de machinist wel
om ons op de trein te trouwen.

ILSA / JAMIE   Oh, lieverd...

RICK / STEFAN   Nou, waarom niet? Hé, hé, wat is er nou?

ILSA / JAMIE   Ik hou zoveel van jou. En ik haat deze oorlog zo.
Als je niet vertrekt, ik bedoel, als er iets is
dat tussen ons in komt te staan...

RICK / STEFAN   Wat dan?

ILSA / JAMIE   Ik wil dat je weet...

RICK / STEFAN   Wat?

ILSA / JAMIE   Kus me. Kus me alsof het de laatste keer is.

Terug in het nu.

RICK / STEFAN   Waar was je?

ILSA / JAMIE   Achter mijn geluk had altijd
een zweem verdriet gelegen.
Toen wij elkaar leerden kennen
was mij verteld dat mijn man,
Victor, in het kamp was vermoord.

RICK / STEFAN   Ik was afleiding.

ILSA / JAMIE   Natuurlijk had ik in gedachten al afscheid genomen,
wie als vrijheidsstrijder naar een kamp gesleept wordt
komt daar meestal niet ademend uit. Maar
als het doodsbericht dan komt, neemt het alle hoop
die je had gekoesterd, tegen beter weten in, weg.

RICK / STEFAN   Je was niet verliefd, je was in de rouw.

ILSA / JAMIE   Ik was allebei. En ik voelde me schuldig.

RICK / STEFAN   In tijden van oorlog is iedereen schuldig.
Iedereen die niet gevangen zit tenminste.

ILSA / JAMIE   Jij kan alles op afstand houden met je oneliners, of niet?

RICK / STEFAN   Maar hij was niet dood. Victor.

10.

Geweerschoten. Laszlo verschijnt, hij ontwijkt kogels. Hij drukt zichzelf tegen een muur, probeert zich onzichtbaar te maken voor zijn achtervolgers. Het licht uit de koplampen van een politiewagen strijkt langs hem. Hij klimt door het raam van Ricks kantoor in het café. Laszlo is buiten adem, zijn hand bloedt, Rick verschijnt.

LASZLO / MARIJN Er was een inval.

Rick kijkt naar de bloedende hand van Laszlo.

LASZLO / MARIJN Het is niets.
Een sneetje.

Rick schenkt een borrel in.

RICK / STEFAN Hier, een pleister.

Hij geeft het glas aan Laszlo.

LASZLO / MARIJN Dank je.

RICK / STEFAN Vraag je je wel eens af of het allemaal de moeite waard is?
Ik bedoel, om er je leven voor op het spel te zetten?

LASZLO / MARIJN Ik kan me net zo goed afvragen waarom ik adem.

RICK / STEFAN En? Waarom?

LASZLO / MARIJN Vergis je niet, het verzet is niet mijn enige drijfveer.
Ik ben ook nog menselijk. Al te menselijk.
Bloed stroomt omdat het hart klopt.
Het is grappig, een beetje raar misschien,
dat we allebei verliefd zijn op dezelfde vrouw.

Een flauwe glimlach speelt om Ricks mondhoeken, en verdwijnt.

LASZLO / MARIJN Dat zag ik de eerste avond al. Ik vraag maar
om één ding. Niet om de uitreisvisa.
Die wil je me niet geven. Prima. Maar,
ik wil dat mijn vrouw veilig is. Gebruik
de visa zelf, neem haar mee, weg van hier.

Rick kijkt hem verbaasd aan.

RICK / STEFAN Hou je zoveel van haar?

LASZLO / MARIJN Ik hou zoveel van haar.

Er wordt op de deur gebonsd. Een Franse agent schreeuwt.

AGENT Laszlo! We weten dat je hier bent.

Laszlo en Rick zwijgen.

AGENT Je kan kiezen. Kom naar buiten
of we komen je halen.

RICK / STEFAN   Je laat mijn deur heel.

AGENT   We hebben een arrestatiebevel.

LASZLO / MARIJN   Wat is de aanklacht?

AGENT   Dat zal de Capitain je morgen zelf wel vertellen.

Laszlo kijkt Rick aan en vertrekt dan. Voor de agent de deur openbreekt, loopt Laszlo naar buiten.

11.

De volgende ochtend. Het kantoor van Renault. Rick loopt ongeduldig heen en weer. Hij wil roken, of mimet een onzichtbare sigaret. Renault op.

RENAULT / GURKAN Rickie! Na al die jaren Casablanca kom je me eindelijk eens op het werk opzoeken.

RICK / STEFAN Goedemorgen.

RENAULT / GURKAN Ik had gister een heel leuk dametje op het oog, maar die is me door de neus geboord.

RICK / STEFAN Ik leef met je mee.

RENAULT / GURKAN Kat in het bakkie, dacht ik, tot haar man als door een wonder met roulette won.

RICK / STEFAN Geluksvogel.

RENAULT / GURKAN Geluk, ja, dat zal het zijn. Koffie?

RICK / STEFAN Zou je Laszlo niet eens laten gaan? Dit is Duitsland niet, de nazi's hebben hier niks te zeggen. Ja, je kan hem een boete geven van een paar honderd franc, je kan hem dertig dagen vasthouden. En dan?

RENAULT / GURKAN Rickie, ik raad je ten zeerste af Laszlo te helpen verdwijnen.

RICK / STEFAN Waarom denk je dat ik mijn nek voor hem uit zou steken?

RENAULT / GURKAN Jij hebt de visa. Ontken het maar niet.

RICK / STEFAN Ja, die heb ik ja. Maar die ga ik zelf gebruiken. Vannacht zit ik in het vliegtuig, dan is het dag dag Casablanca.

RENAULT / GURKAN Oh?

RICK / STEFAN En ik neem Ilsa Lund met me mee.

RENAULT / GURKAN Zo.

RICK / STEFAN Dus nee. Ik ben niet van plan Laszlo te helpen verdwijnen. In ieder geval niet zoals jij bedoelt.

RENAULT / GURKAN Wat maakt het dan nog uit wat er met hem gebeurt?

RICK / STEFAN Hij is haar man. Ze weet waarschijnlijk dingen waar Strasser in geïnteresseerd is. Ik wil voorkomen

dat die ariër achter Ilsa aan gaat. Dus, Louis, ik wil iets met je afspreken. In plaats van een vage aanklacht die op drijfzand is gebouwd, wil ik je helpen Laszlo écht te pakken te nemen. Voor iets groots. Iets dat hem terug smijt in dat concentratiekamp. Dat zou jou ook niet al te slecht uitkomen, carrièregewijs, of wel?

RENAULT / GURKAN Zeker niet slecht. Duitsland - *hij verbetert zichzelf* of, ik bedoel, Vichy zal het op prijs stellen.

RICK / STEFAN Laat hem dan gaan. Zorg dat je over een half uur op mijn kantoor bent. Laszlo is er dan ook, voor de visa, en dan heb je het bewijs om hem te arresteren voor moord op die Duitse koeriers. Dan heb jij hem en krijgen wij Strasser niet op onze nek.

RENAULT / GURKAN Rickie, ik ga je missen. Ik ken niemand in Casablanca die nog minder scrupules heeft dan ik.

RICK / STEFAN Dank je.

RENAULT / GURKAN Dat zeg ik zonder moreel oordeel hè. Dat is evolutie. Wie zich het best aanpast aan de omstandigheden, die overleeft. Wij lijken op elkaar, Rick, wij passen ons aan. Geef mensen hout en sommigen bouwen een kruis en gaan op de knieën. Anderen bouwen een galg en hangen zich op. Maar wij, Rickie, wij bouwen een boot en laten ons met de stroom meevoeren.

RICK / STEFAN Waarom zou je je verzetten tegen het onvermijdelijke?

RENAULT / GURKAN Krijg je alleen maar spierpijn van.

RICK / STEFAN Dag, Louis. Oh, en fluit je mannetjes terug, Laszlo hoeft maar een van die stumpers te ruiken en hij weet dat hij in de val loopt.

Rick vertrekt. Donker.

12.

Licht aan. Rick in zijn café Americain. Hij heeft de uitreisvisa voor zich liggen. Bestudeert ze. Renault komt binnen.

RICK / STEFAN   Je bent laat.

RENAULT / GURKAN   Ben je er klaar voor?

RICK / STEFAN   Ik heb de visa hier.

Het geluid van een auto die afremt, tot stilstand komt.

RICK / STEFAN   Daar zijn ze.
                                  Je kan beter in mijn kantoor wachten.

Renault verdwijnt. Ilsa haast zich binnen, duidelijk gespannen.

ILSA / JAMIE   Rick, Victor is ervan overtuigd
                                  dat ik met hem mee ga.
                                  Heb je hem niet over ons verteld?

RICK / STEFAN   We zeggen op het vliegveld wel
                                  dat jij blijft. Hoe minder tijd hij heeft
                                  om te beseffen wat er aan de hand is,
                                  hoe gemakkelijker het voor ons is.
                                  Vertrouw me maar.

ILSA / JAMIE   Ik vertrouw je.

Victor Laszlo op.

LASZLO / MARIJN   Rick, ik weet niet hoe ik je moet bedanken.

RICK / STEFAN   Wacht daar nog maar even mee tot je veilig bent.
                                  Alsjeblieft, hier heb je de visa.

Laszlo neemt de visa dankbaar aan.

LASZLO / MARIJN   Dit zal ik nooit vergeten.

Laszlo neemt Ilsa bij de hand, ze draaien zich om, maar voor ze kunnen vertrekken horen ze Renault.

RENAULT / GURKAN   Victor Laszlo! Je staat onder arrest
                                  voor medeplichtigheid aan de moord op de twee
                                  Duitse koeriers die deze visa bij zich droegen.

Laszlo en Ilsa zijn volkomen verrast. Ze kijken naar Rick. Ilsa's ogen vullen zich met afgrijzen. Renault neemt de visa van Laszlo af.

RENAULT / GURKAN   Denk maar niet dat je kan ontsnappen, Laszlo.
                                  Dit pand is volledig omsingeld. Oh, je snapt niet
                                  wat er aan de hand is? Het is vrij simpel, of niet,
                                  Rickie? Het ziet ernaar uit dat liefde triomfeert
                                  over trouw. Godzijdank! Zeg, vriend...

Hij draait zich om en ziet dat Rick hem onder schot houdt.

RENAULT / GURKAN Zeg vriend...

RICK / STEFAN Even een stapje terug, Louis. Er wordt hier niemand gearresteerd. Nu nog even niet tenminste.

RENAULT / GURKAN Ben je helemaal gek geworden?

RICK / STEFAN Die kans acht ik aanwezig.
Ga zitten.

RENAULT / GURKAN Zou je ergens anders op willen richten?

RICK / STEFAN Ik zou je liever niet neerschieten,
maar zet nog één stap en je gaat lekken.

RENAULT / GURKAN In dat geval pak ik er even een stoel bij.

RICK / STEFAN Nu bel je het vliegveld. Zeg dat alles in orde is.
Er zijn geen problemen met de uitreisvisa.
Ik hou dit hier op je hart gericht.

RENAULT / GURKAN Mijn minst kwetsbare plek.

Renault belt, niet naar het vliegveld maar naar Strasser.

RENAULT / GURKAN Is dit het vliegveld?

STRASSER / TJEBOO Nee, dit...

RENAULT / GURKAN Capitain Renault hier.

STRASSER / TJEBOO Ja?

RENAULT / GURKAN Alles is in orde. De reizigers met de uitreisvisa
mogen zonder problemen aan boord
van het vliegtuig naar Lissabon gaan.
Begrepen?

STRASSER / TJEBOO Hallo? Renault?

Renault hangt op.

STRASSER / TJEBOO De wagen! Snel!

Strasser toetst een ander nummer in.

STRASSER / TJEBOO Majoor Strasser hier. Stuur onmiddellijk
een patrouille naar het vliegveld.
Verstehen Sie? Schnell schnell schnell!

Donkerslag.

13.

In de donkerslag horen we een omroepbericht van het vliegveld en tegelijkertijd een auto die met gierende banden remt, slaande deuren, et cetera. Een lichte mist zet op.

BERICHT De vlucht naar Lissabon vertrekt over tien minuten van de oostelijke startbaan. Zicht is anderhalve mijl, weersomstandigheden matig met een lichte mist op de grond, diepte vijfhonderd, verder onbewolkt.

Rick komt op met Ilsa. Hij roept naar Renault.

RICK / STEFAN Louis, zeg tegen je chauffeur dat hij Laszlo helpt met de bagage.

Renault op.

RENAULT / GURKAN Geregeld.

RICK / STEFAN En als je het niet erg vindt, zou jij dan de namen willen invullen? Met jouw handschrift zien de visa er nog officiëler uit.

RENAULT / GURKAN Jij denkt ook overal aan, slimmerik.

RICK / STEFAN De visa kunnen op naam van meneer en mevrouw Victor Laszlo.

Ilsa en Renault kijken Rick verbijsterd aan.

ILSA / JAMIE Maar ik snap het niet, waarom...

RICK / STEFAN Omdat jij met je echtgenoot op dat vliegtuig stapt.

ILSA / JAMIE Nee, Rick, nee. Vannacht zei je tegen me...

RICK / STEFAN Vannacht hebben we heel wat gezegd, jij en ik. Je hebt geen idee wat je te wachten staat als je bij mij blijft. Kans van negen op tien dat we allebei in een concentratiekamp terecht komen. Of niet, Louis?

RENAULT / GURKAN Majoor Strasser zou erop staan.

ILSA / JAMIE Dat zeg je alleen maar om me te laten gaan.

RICK / STEFAN Ik zeg het omdat het waar is. Van binnen weten we allebei dat jij bij Victor hoort. Jij bent zijn brandstof. Als dat vliegtuig vertrekt en jij zit niet naast hem dan zal je opgevreten worden door schuldgevoel en spijt.

ILSA / JAMIE Niet.

RICK / STEFAN Misschien niet vandaag.
Misschien niet morgen.
Maar binnenkort
en voor de rest van je leven.

ILSA / JAMIE Maar... en wij dan?

RICK / STEFAN We zullen altijd Parijs hebben.
We waren het kwijt, tot jij
naar Casablanca kwam.
Vannacht kregen we het terug.

ILSA / JAMIE Ik heb beloofd je nooit meer in de steek te laten.

RICK / STEFAN Dat doe je ook niet. Luister, ik ben niet zo goed
in dit altruïstische gedoe, maar je hoeft geen genie te zijn
om te zien dat de probleempjes van drie
onbeduidende mensen niks voorstellen
in deze waanzinnige wereld. Op een dag
begrijp jij dat ook. Onze tijd is geweest.
Here's looking at you, kid.

Ze kijken elkaar aan. Laszlo op.

LASZLO / MARIJN Hier alles in orde?

RICK / STEFAN Nog een ding, voor je vertrekt.

Laszlo heeft een voorgevoel over wat Rick te zeggen heeft.

LASZLO / MARIJN Je bent me geen uitleg verschuldigd.

RICK / STEFAN Je krijgt hem toch, omdat het je
misschien later wel iets kan schelen.
Vannacht kwam Ilsa bij mij langs,
een wanhoopspoging om de visa in handen te krijgen.
Dat is waar, toch Ilsa?

ILSA / JAMIE Ja.

RICK / STEFAN Ze heeft alles geprobeerd, ze heeft me zelfs
proberen overtuigen dat ze nog van me hield.
Maar dat was lang, lang geleden. Dat ze deed
alsof dat niet zo was, was om jou te redden.
Ik heb haar niet tegengehouden.

LASZLO / MARIJN Ik begrijp het.

Rick geeft Laszlo de visa.

LASZLO / MARIJN Bedankt. Dit betekent heel veel.
Welkom terug bij het verzet.
Dit keer wint onze kant, ik weet het zeker.

Op de achtergrond klinkt een opstartend vliegtuig.

LASZLO / MARIJN Ben je er klaar voor, Ilsa?

Ilsa kijkt Rick nog een laatste keer aan.

ILSA / JAMIE Ja.
Bedankt Rick.
Zorg goed voor jezelf.

RICK / STEFAN Schiet nou maar op,
straks mis je het vliegtuig.

Ilsa en Laszlo haasten zich naar het vliegtuig. De startgeluiden klinken harder.

RENAULT / GURKAN Dus.

RICK / STEFAN Dus.

RENAULT / GURKAN Je weet wat er nu moet gebeuren, toch?

RICK / STEFAN Geen prettige dingen.

RENAULT / GURKAN Zeker geen prettige dingen. Ook niet voor mij.
Ik moet je arresteren.

RICK / STEFAN Ik snap het.

RENAULT / GURKAN Sorry.

RICK / STEFAN Zodra het vliegtuig is opgestegen.

RENAULT / GURKAN Dat kleine verhaaltje voor het slapen gaan,
dat je Ilsa op de mouw speldde,
ze wist dat je loog, maar ze vertrok toch.

Rick reageert niet. Gierende remmen. Dichtslaand portier. Strasser rent op.

STRASSER / TJEBBO Dat telefoontje, wat was dat telefoontje?

RENAULT / GURKAN Victor Laszlo zit in dat vliegtuig.

STRASSER / TJEBBO Wat! Hou die kist dan tegen!
Hou tegen voor 'ie opstijgt!
Nu!

Renault verroert zich niet. Strasser kijkt naar Rick en rent dan naar de telefoon. Rick richt zijn pistool op Strasser.

RICK / STEFAN Leg die telefoon neer.

STRASSER / TJEBBO Ik raad u aan u nergens mee te bemoeien.

RICK / STEFAN Leg neer of ik schiet.

Strasser negeert hem.

STRASSER / TJEBBO De verkeersleiding, nu.

RICK / STEFAN   Leg neer!

Strasser pakt met zijn vrije hand zijn pistool en schiet op Rick. Hij mist. Rick schiet terug, hij raakt Strasser die ineen krimpt en sterft. Het vliegtuig stijgt op.

Politiewagens arriveren (de patrouille die Strasser eerder had besteld). Gierende remmen, slaande portiers, et cetera. Een Franse agent op.

AGENT   Mon Capitaine!

RENAULT / GURKAN   Majoor Strasser is neergeschoten.

Korte stilte. Renault kijkt Rick aan.

RENAULT / GURKAN   Pak de gebruikelijke verdachten op.

AGENT   Oui, mon Capitaine!

De agent vertrekt. Rick en Renault kijken elkaar aan. De Marseillaise begint te spelen.

RENAULT / GURKAN   Het is misschien een idee als je een tijdje wegblijft uit Casablanca. In Brazzaville ligt een garnizoen van de Vrije Fransen gelegerd. Wellicht kan ik vrije doorgang voor ons regelen.

RICK / STEFAN   Voor ons?

RENAULT / GURKAN   Gezien de omstandigheden wordt het voor mij ook eens tijd mijn horizon te verbreden.

RICK / STEFAN   Louis, dit zou best eens het begin kunnen zijn van een prachtige vriendschap.

Rick en Renault lopen de nacht in.

SAM / TJEBBO   Tijd is vreemd.
Soms raast een jaar voorbij in een minuut,
dan weer duurt een seconde honderd dagen.

Verandert de wereld met de tijd?
Of veranderen alleen de namen,
woeden de oorlogen op andere continenten,
stromen de vluchtelingen enkel
een andere windrichting op,
blijft de toekomst altijd even ongewis?

En vergeten we soms alleen
dat mensen, waar dan ook,
wanneer dan ook,
altijd meer op elkaar lijken
dan van elkaar verschillen.

Applaus

14.

Het echte einde. Teksten door elkaar gesproken. In enthousiasme en adrenaline.

STEFAN MARIJN JAMIE GURKAN CARMEN TJEBBO MUZIKANT

Oké! De kop is eraf.

Goed man!

Ik vond jou heel goed!

Gefeliciteerd!

Champagne!

Ze vonden het mooi, toch?

champagnekurk plopt

Dat Engels, dat ging best.

Ja toch?

Die nieuwe teksten, daar moeten we nog wel even naar kijken hoor.

Zullen we dat morgen doen?

Ik ga me omkleden.

Champagne!

Zie ik je zo voor?

Wacht, de groepsfoto.

Nog niet omkleden, groepsfoto!

Ik ga aan het bier.

Dat was een lekker applaus.

Jongens, mijn moeder wacht op me.

De regisseur wil nog speecheen.

Champagne!

Hoe lang duurde het?

EINDE